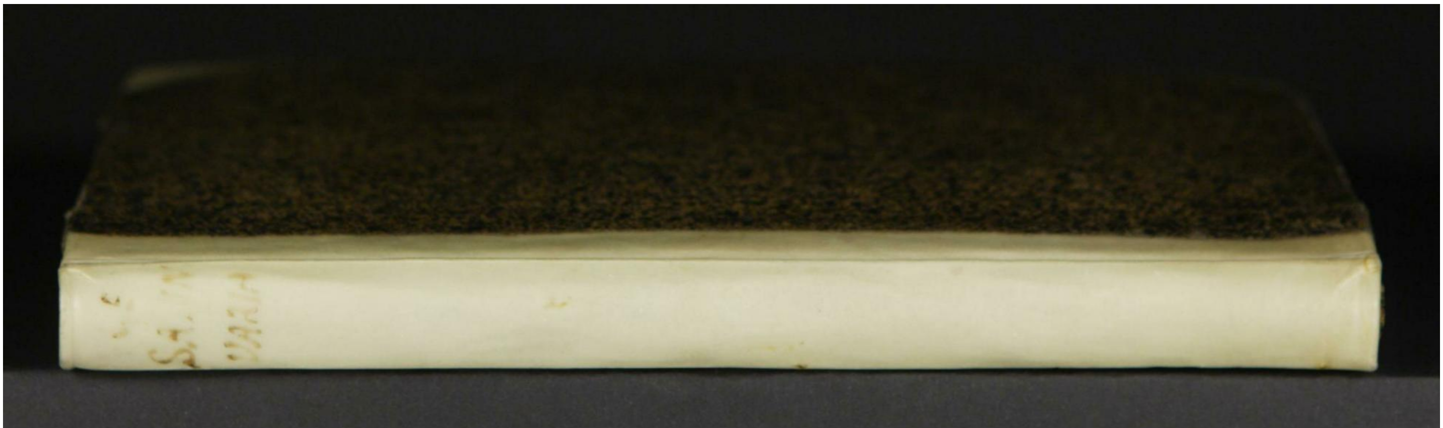
Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

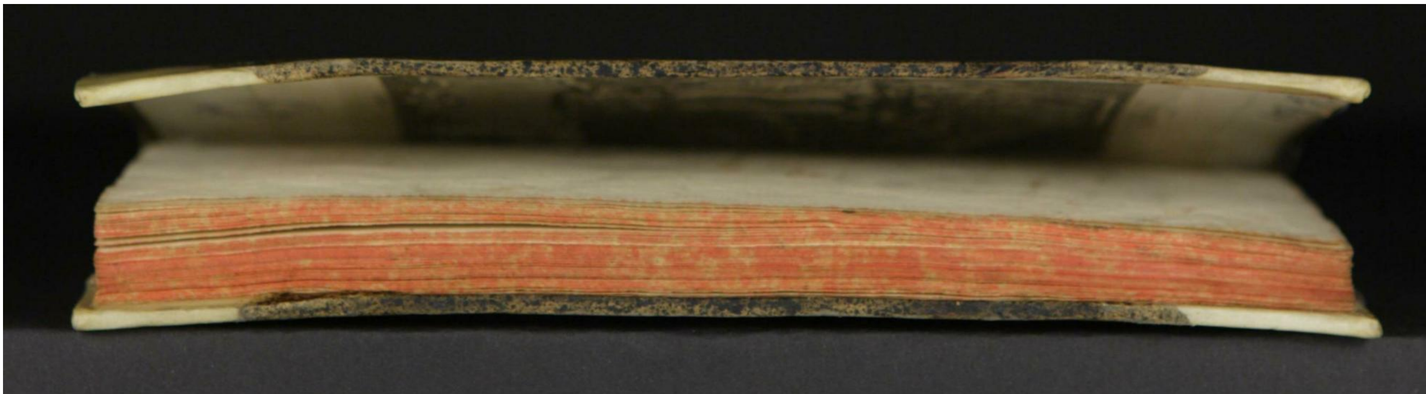
Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

D.A BOY

No 3073.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

bog ogsaa her

Oratio Funebris in Funere
Dominæ Dorotheæ Filiæ
Friderici I Regis Daniæ

et inter Elegia in Tumulum
Dominæ Dorotheæ
Coniugis Domini Alberti
Marchionis Brandenburgici

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

NARRATIO
DELIBERATIONIS MA-
XIMILIANI IMPERATORIS
ROMANORVM DE BEL-
LO TVRCICO.

ET BREVIS HI-
STORIA TEMPORVM
EORVM QVIBVS HAEC
SVSCEPTA FVIT.

AVTORE
GEORGIO SABINO.

LIPSIAE
EDEBAT VALENTINVS
PAPA.

ANNO CHRISTI
M. D. LI.

3

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

GEORGIVS SABINVS IOACHIMO CAMERARIO, S. D.

Mitto tibi Elegiam de qua proximis litteris ſignificaui. Quæ ſi fortè non probabitur, (eſt enim ſatis horrida & ieiuna) permitto tuo arbitrio, ut aut prooemium oratione ſoluta componas, quocunq; argumento uolueris, & narrationi noſtræ præponas, aut facias de tota re atq; editione huius Libelli quod tibi uiſum fuerit. Hac in parte officium tuum mihi gratiſsimum eſt futurum. Velim autem ad hunc ſaltem mercatum libellum prodire poſſe: Quem tamdiu premi, neque mihi placet, & Typographo cui datus eſt, incommodum eſſe exiſtimo. Videbis igitur ut abſoluatur & emittatur in publicum, mihique per Dantiſcanos Mercatores ut ex=

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

emplaria mittantur, cum aliquot ex=
emplaribus mearum Elegiarum &
Hendecaſyllaborum, de quibus antea
ſcripſi. Huc enim nulla adhuc allata
ſunt exemplaria, præter duo aut tria,
quæ Rigenſis Cancellarius abſtulit.
Hendecaſyllabi quidem noſtri σύμ=
μουστην illum ſuum cui dicabantur ami
ſerunt. De quo aliud nihil ſcribam,
quam fuiſſe uirum illum amantem
ſtudiorum humanitatis, & eum, quod
eſt rarum, qui fortuna moderate, opi
bus liberaliter uteretur. De cæteris
aliorum eſſe iudicium debet. D. Chri
ſtophorus Ionas adhuc aberat, cum
hæc ſcriberem, in Polonia, quo miſ=
ſus nuper publice fuit. Qui ſi reuer=
ſus fuiſſet haberes & ipſius literas de
filio tuo, quem illi commendaueras.
De quo quidem acceptis litteris quas
nunc ad te mittit, & oratione no=
ſtri ciuis cognita, fortaſſe mutabis
conſilium. Quicquid autem conſti=
tueris, in eo diligentiam operæ meæ
ſcito tibi ac filio tuo, nullo tempore
defu=

deſuturam eſſe. Quid præterea ſcri-
berem non erat. Nos, ut facimus, ami
citiam inter nos conſeruemus: Id &
per ſe honeſtiſsimum & hoc ſeculo
optimum eſſe iudico. Tibique idem
uideri ſcio. Hic de ueſtris periculis &
bellis Saxonicis, uarij erant & alicubi
graues rumores: Tu fac de omnibus
rebus me certiorem reddas. Velim
autem tibi perſuadeas, literarum tua-
rum lectionem mihi eſſe iucundiſsi-
mam. Redeo ad prima. Quæſo cures
ut Libellus noſter elaboretur diligen-
ter & ſedulo, ut noſtræ lucubrationis
opere delectari poſsim. Tu etiam
quid agas, intelligere, & ſi quid fortè
ſcripſiſti quod recenter editũ ſit, abs
te accipere cupio. Vale. Tuam fami-
liam uniuerſam fac meis meorúmq;
uerbis amanter ſalutes. Itemq; ami-
cos iſtic meos D. D. Bernardum Zi
glerum, & uicinũ tuũ Alexandrum
Aleſium. Iterum uale. Regio-
monte Pruſię. V. Id.
Decembris.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

IOACHIMVS CAMERARIVS GEORGIO SABINO S. D.

QVid hactenus editionem libri tui remoratum fuerit non ignoras. Hoc autem conſilium tuum q̊d nuper mihi ſignificaſti, proponendi Elegiam narrationi illi, & tunc ualde probaui, & nunc acceptam illam, ita ut cenſes, præponi ſcripto tuo curabo, additis etiam aliſs uerſib. amicorum tuoꝝ. Quod autem iudicium meum ſit de carmine tuo, non ſcribam ad te. Benignè uerò facis, cum permittis mihi tantum iuris in tuos labores, ut liceat mihi etiam planè repudiare, ſi ita uideatur. Hoc non modò honorificæ ſententię de me tuæ, ſed ſingularis etiam uirtutis indicium eſt. Non enim certe multos reperias, qui non iraſcantur in hoc genere monitoribus: Quique

que

que non defendere delictum quàm uertere malint, ut ait Horatius. Sed neq; ego mihi hanc cenſuram ſumo, neque tuis ſcriptis ulla omnino opus eſt. Studium autem operæ ac diligentiæ meæ, ut accuratè edatur libellus, tibi præſtabitur. CL. V. D. Chriſtophorum Ionam iſtinc abeſſe tamdiu, neq; me uti eius conſilio poſſe, ſanè moleſtè fero. Nunc mihi ipſi huius cognitionis laborem imponi ſentio: Itaq; accerſo filium meum, ut quaſi in re præſente, certi aliquid conſtituere poſsim. Quòd me hortaris ad ſcribendum, & lectionem literarũ mearum iucundam tibi eſſe oſtendis, & currentem, ut dicitur, incitas, & ſimilem cupiditatẽ tuã meæ mihi indicas. Tam .n. grata mihi eſt lectio literarum tuarum, ut nihil mihi doleat magis, quàm quòd tã longe abes, ut crebras abs te accipere nõ poſsim. Itaq;, ut uerum fatear, interdum breuitati literarũ tuarũ iraſcor. Quòd humaniſsimè mones de tuenda amicitia noſtra,

In eo tibi à me certò policeor idem quòd mihi à te, id eſt, diligentiam & fidem ſummam. Officia quidem erunt leuia. ſed merita non conſtituunt amicitiam, quæ non requirit quaſi autoramentum gratiæ, contenta, ut cæteræ uirtutes, ſeipſa. Nos quidem in ætatem difficilem incidimus: In qua nos, tanquã ſi nauigaremus, non δυσφορεῖσθαι animis, neque ad temporum ueluti maris iactationem, adiungere indignationis uexationem, rectiſsimum fuerit. De noſtris rebus, quæ fama iſtuc peruenerit, neſcio, neque me delectat quaſi uentilatio rumuſculorum. Confido Deum propitium protecturum & nunc & deinceps has regiones, quæ ſtudijs pijs liberaliter hoſpitium prębent. De nobis quidem priuatim id ſcito, quod reſponderi uult Theognis, cuius nuper explicationem ſanè operoſam abſoluimus, percontantibus de ſe, ὧς εὖ μὲν χαλεπῶς, ὧς χαλεπῶς δὲ μαλ' εὖ. Qua quidem fortuna

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

tuna facilè contentus ſum: Meúm-que ſpacium quod ſemel ingreſſus ſum, conſtanter decurro: Et ad do-ctrinæ extructionem, noſtrorum ſtu-diorum quaſi laterculos minutos ſup-pedito, οὐδέτοι ἄνευ σμικρῶν τοὺς με-γάλους φασὶν οἱ λιθολόγοι λίθους εὖ κεῖ-σθαι, ut ait Plato. Sed deſino. Te cum
tuis quàm feliciſsimè uiuere cu-
pio. Mea familia te & tu-
am amantiſsimè re-
ſalutat. Vale.
Nonis Ia-
nuarij.

AD ILLVSTRISSIMVM PRINCIPEM AC DOMINVM, DOMINVM ALBERtum, Marchionem Brandeburgenſem, Pruſsiæ, Stetinenſium, Pomeraniæ, Caſſubiorum, Vandalorumq́ Ducem, Burggrauium Norinbergenſem, ac Rugiæ Principem.

GEORGII SABINI PRAEFATIO.

Eſt erebi peſtis, quæ triſtibus implicat orbē
Diſsidijs, paßim diraq́; bella ſerit,
Ate nomen habet: ualidis hæc gentibus olim,
Terrarum & dominis exitioſa fuit.
Hæc Agememnonias affecit clade cohortes,
Cincta quibus Priami mœnia regis erant.
Hæc quoq; Theſidas, hæc regna potētia fregit,
Inuicti Macedum quæ peperere duces.
Hæc ſimul imperij ſpoliauit honore Quirites,
Dum fera ciuili ſanguine bella gerunt.
Threicias eadem gentes hæc peſtis & urbes
Perdidit: Argolicas hæc labefecit opes,
Tūc Othomannus ubi Scythicis irrupit ab oris,
Helleſpontiacas & ſuperauit aquas.
Nanq; uoluntates diſtraxit & agmina regum,
Iunctis ille quibus terga daturus erat.

Hæc

Hæc quoq; diſcordes hoc tẽpore cõpulit Hũnos
  Turpi ſeruitio triſte ſubire iugum.
Deniq; Germanis nunc bella domeſtica nobis
  Excitat, ac turbas irrequieta facit.
Nosq́; feris itidem conatur prodere Turcis,
  Alter in alterius dum mouet arma necem.
Vidit id imperij moderator & arbiter olim,
  Qui genuit Patrem Carole Quinte tuum.
Vtq́; graues caſus, triſtesq́; auerteret orbi
  Clades, & patriæ damna timenda ſuæ,
Deuincire pios optato fœdere reges,
  Conatúsq; domi tollere bella fuit,
Fortior ut iunctis in prælia uiribus iret,
  Sæuáq; graſſantis frangeret arma Scythæ.
Huius enim rabiem cohibere, piosq́; tueri
  Eſſe Deo gratum non dubitabat opus.
Ante ſed armatus quàm ſeſe mouit in hoſtem,
  Et regum ſociæ quàm coiere manus,
Optimus in medio belli molimine Princeps,
  Funere ſublatus præueniente fuit.
Atq; opus inceptum (prô triſtia fata) reliquit,
  Immortale decus quo pariturus erat.
Inuida mors, quare regum conatibus obſtas?
  Pro lacero Chriſti qui grege bella mouent.
Fallor? an illius quod es olim uicta triumpho,
  Pro Mahometigena ſtat fauor hoſte tuus?
Nam ſic Pontificem Turcis quoq; bella parãtẽ,
  Diceris Aeneam ſæua tuliſſe pium.

Ne tamen ignorent hæc Cæſaris acta nepotes,
Acta boni debent quæ meminiſſe duces,
Sunt calamo conſcripta meo: nam talia refert
A memori ſemper poſteritate legi.
Olim forſan erunt, quos hæc explere iuuabit
Conſilia, & ſtudio pacis amante ſequi.
At ueluti quondã patris induit arma perempti
Rex qui Pellæa natus in urbe fuit,
Atq; triumphata confecit Perſide bellum,
Ipſius genitor quod meditatus erat:
Sic quoq; nunc utinã ſe Carolus armet in hoſtẽ,
Exoptata ſuo bellaq; ſumat auo. (ceps,
Aſt ego, quicqd id eſt operis, tibi dedico Prin-
Læta Boruſſorum quo Duce gaudet humus.
Nec dubito, quin pacis amãs, hoſtiſq; Scytharũ,
Talia diuino Principis acta probes.
Nam quoties audis ciuilia bella moueri,
Inter Chriſticolas marte furente duces,
Et Scythicum noſtra gaudentem lite tyrannũ,
Omnia uictrici carpere regna manu,
Ipſe gemens, imo ſuſpiria pectore ducis,
Temporis & noſtri triſtia fata doles.
Téq; licet multis exhauſta laboribus ætas
Occupet, arma tamen ſumere dura iuuat:
Cúmq; pharetratis committere prælia Turcis,
Et procul ad Solymas caſtra locata ſequi:
Si modo ſuſcipiat concors Germania bellum,
Suppetiáſq; pijs, auxiliúmq; ferat.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

Viuenti quoq; charus eras: ductore ſub illo
  Tempora militiæ prima fuere tuæ,
Euganeos quando populos, urbésq; premebat,
  Martius Adriacæ quas leo gentis habet.
Sæpius ille tuis applaudens fortibus auſis,
  Macte animi, aiebat, macte, uir acer eris.
Et quæcunq; tenes belli præcepta gerendi,
  Tironi ſenior tradidit ille tibi.
Te peditũ cuneos, & equeſtres ducere turmas,
  Te docuit tuto ponere caſtra loco.
Explorare uias, nec aperto prælia tantum
  Marte, ſed hoſtili conſeruiſſe dolo.
Adde quod ipſe meos tibi cõſecro iure labores,
  Pro meritis uidear gratus ut eſſe tuis.
Nanq; meæ peragunt ſecura quod ocia muſæ,
  Id tua nimirum cura benigna facit.
Ampla mihi tribuis ſtudiorum præmia uati,
  Cæſare Virgilius qualia dante tulit.
Aurea quid referam, quorũ mihi multa dediſti,
  Pocula? quid celſæ ſplendida tecta domus?
Pro quib. ingratum me nequa redarguat ætas,
  Nominis eſt æquum me meminiſſe tui.
Tempus erit, laudum præconia quando tuarum
  Mæonijs peraget noſtra Thalia modis:
Nanq; opus inſtitui, ualidæ quo prælia dextræ,
  Atq; tuæ laudes commemorabo togæ.
Mons ubi ſublimes Helicon ſe tollit in auras,
  Roſcida Muſarum floribus arua nitent,

Quos

Quos neq; Sol æſtu, Boreas neq; frigore lædit,
Nec ſpoliant ulli ueris honore dies.
His tibi contexam de floribus ipſe coronam,
E ducibus qualem nemo ſub axe gerit.
Iuterea Princeps hunc accipe quæſo libellum,
Qui licet eloquij forſitan arte caret:
Attamen egregias res continet, actaq; pacis,
Hoc tibi præcipue nomine gratus erit.

EPIGRAMMA.

EXcita quādo graui tandē Germania ſomno
Surgis? an æterno uicta ſopore iaces?
En procul irato gens Turcica uenit Eoo,
Quæ mouet hoſtiles in fera bella manus.
Hæc animis ingens, ingensq; furentibus armis,
Heu quantum roſei ſanguinis una dedit.
Et iam ſæua lues terrarum regna fatigat,
Inq; tuum properat mox ruitura caput.
Pelle pharetratos Dijs auxiliantibus hoſtes,
Aut tua barbarico ſubijce colla iugo.

Dauides Mileſius.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

AD LECTOREM
ANDREAS MVNCE-
RVS ELBINGEN-
SIS.

ERgo ne tot paßim lachrymæ uoluentur ina
Aut ſurdis fient triſtia uota Dijs? (nes,
Publica ſeu clades nil deſidioſa fatigat
Pectora, uirtutis munere caſſa ſuo?
Turcica quod rabies licitè graſſata tot annis,
Stamina prædandi tam diuturna trahit,
Nec ſemel optatas armare in bella cohortes,
Aut hoſtem patria pellere tempus erit?
Mentibus uſq; adeo uincens pauor excutit omne
Robur, & eſt uirtus priſca ſepulta ſitu?
Hei mihi, ſi nihil eſt moueat Germania quod te,
Sit patrib. ſaltem degeneraſſe pudor. (bis?
Quid proauos iactas, ueteri quid marte ſuper-
Hic tua ſi ſegnis pectora torpor habet.
Excidium patriæ ſeu depopulata tuorum
Mœnia, ſi placida fronte uidere potes,
Sæuior es monſtris, quotquot Rhodopeius Or-
Mouit ad Aoniæ plectra canora lyræ (pheus
Diſpar eſt illis ratio te digna mouere,
In ſaluos ſæuo marte furente lares.
Eſt meminiſſe dolor tam crebra clade ſubactas
Vrbes, Europæ barbara iura pati.
Illa pijs curæ ſi ſaltem Regibus eſſent,
Non ita ſæuirent arma cruenta domi.

Non

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

Non ita diſsidijs patrias ciuilibus oras
Vaſtarent, nullo bella mouente foris.
Mutua ſic olim frangebat uiſcera ferro
Quæ nunc fert durum Græcia capta iugum.
Quæ ſi ſuppetias poterat cum ferre, tuliſſet
Thracibus, allata iam fruerentur ope:
Nunc tua res agitur diſcors Germania, caute
Si ſapis exemplo ſint aliena tibi.
Vnius ob noxam bellum mouiſſe Pelaſgos
Iliacis conſtat per duo luſtra foris:
Cur non pro populis pro libertate tuorum
Totq́; tuæ gentis millibus arma geris?
Quo tibi ſi melior ratio non offeret ulla
Ciuica fax quam ſi pace ſopita foret:
Huc tua te uirtus uocat, huc tibi ꝓximus ardẽs
Ignis, idem cineres et tua buſta rogant.
Id facunda monet uatis te Muſa Sabini,
Mortuus id Cæſar Maximiliane petis,
Quando Duces inter confecta pace uolebas
Fortiter in ſæuos bella mouere Getas:
Sed præmatura Parcarum lege perempto
Inuida creduntur fata fuiſſe tibi,
Vt quo ſera tuis ceſsiſſet gloria geſtis
Illud ꝑficeres Carole Cæſar opus. (dextro,
Memnonis hũc genitrix precor hunc ô Sydere
Et roſeo lætum nunciet ore diem.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

POSTQVAM NVNciatum eſt, Selinum Turcarum regem, capta Syria atq; AEgypto, denunciare bellum Pannonijs: Maximilianus Cæſar, inteſtinas Chriſtianorum diſcordias componendas eſſe duxit, ut omni cura in unum Turcicum bellum incumbere, & cæteros ad tantæ támq; glorioſæ rei ſocietatem attrahere poſſet. Niſi enim communi conſenſu omnes regum opes ac uires immaniſsimo ac potentiſsimo hoſti opponerentur, ab eo pertimeſcendum uniuerſæ reipublicæ Chriſtianæ interitum iudicabat. Nec ignorabat, Imperatorem Conſtantinopolitanum & Principes Græciæ, paulò ante in extremam calamitatem incidiſſe, ac penitus deletos eſſe, dum ferali diſcordia diſtraherentur. Erant autem in Maximiliano cum cæteræ uirtutes magno uiro dignæ, tum uerò ijs artibus, quæ in ſummo Principe exiſtere debent (uidelicet ſcientia regendæ reipublicæ in pace, & peritia rei militaris) longè omnes excellebat, non tantum ſuæ ætatis reges: erátque prorſus ut ille ſummus apud Homerum Imperator, & rex optimus, & fortiſsimus bellator. Nam inde uſq; ab adoleſcentia per omnem uitam, multa eum maximéq; uaria bella exercue-

runt: in quibus res magnæ omnes, ductu, uirtu-
te, & conſilio ipſius geſtæ ſunt. Diligentiſsime
antequam acie dimicaret, pugnandi opportu-
nitatem præuidebat: & in ipſa acie conſilio &
magnitudine animi ſingulari utebatur, qua in-
terdum cum haberet infirmiores copias, aut
iniquo loco prælium committeret, tamen hoſti-
um exercitus diſsipauit, aut eluſit. Atq; ita re-
ſponderunt exitus uirtuti & felicitati eius, ut
cum geſſerit plurima bella cum potentiſsimis
regibus ac populis, coëgerit ad pacem peten-
dam omnes. Ita enim gerebat bella, ut cum pa-
trios principatus defendiſſet, non appeteret
aliena regna, ſed tueri etiam & augere exte-
rorum Regum opes & dignitatem, honeſtum
putaret. Adoleſcens poſtquā duxit Caroli Bur
gundi filiam, cum Galli armis repeterent Bur-
gundiam & Flandriam: neq; magnitudine copi
arum unquam perterritus, neque diuturnitate
belli, quod aliquot annos magna pertinacia ge
rebatur, fractus eſt: ſed ſæpe ingentes exerci-
tus parua manu fudit & fugauit: & cōſtantiam
tantam præſtitit in reprimendis hoſtium cona-
tibus, ut ad extremum Galli ſpe abiecta recupe
randi Belgici, pacem ultrò expeterent. Poſtea
pacata ditione Burgundica, properauit in Au-
ſtriam, ut patrium Ducatum recuperaret. Nam
Matthias rex Pannoniæ, bonam Auſtriæ par-
tem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

tem ademerat Friderico III. metuens ne poſt
ſuam mortem, Auſtriaci regnum Hungariæ ſi=
bi uendicarent. Ac Maximilianus non tantum
recepit patrium Ducatum, ſed etiam ingreſſus
Hungariam cum exercitu, bonam regni partem
occupauit, & Albam Regalem expugnatam ui
cœpit. Quanquam autem potiri uniuerſa Hun=
garia poſſet, tamen & propter neceßitudinem,
quæ ei cum Regibus Poloniæ erat, ex quorum
familia Regem Hungari accerſierant: & ne
graſſantibus eo ipſo tempore Turcis in Myſia,
præberet contentio de regno occaſionem inua
dendæ Hungariæ: duxit ſibi regem recens ac=
cerſitum, cum quidem cognatus eſſet, matre na
tus Auſtriaca, certis conditionibus adiungen=
dum eſſe: eique Hungariam reliquit. Sequuta
ſunt deinde alia bella, Flandrenſe, Geldrenſe,
& Helueticum, in quibus non ſolum ipſius uir=
tus in ſubiugandis hoſtibus enituit, ſed etiam in
uictoria ſingularis moderatio laude digna fuit.
Poſtea exarſit ingens bellum in Bauaria, cum
Palatinus Rheni, partem Bauariæ ſibi uendica=
re conaretur, nec ab eo conſilio æquißimis con=
ditionibus, à Maximiliano propoſitis, abduci
poſſet. In eo bello Maximilianus aliquoties acie
dimicauit cum Palatini exercitibus. Ad extre=
mum etiam acerrimum prælium cũ auxilijs Bo=
hemicis commiſit, in quo cum Bohemi ueteri

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

quadam diſciplina uallo muniti ſe defenderent Bombardis, ipſe in prima acie euerſo uallo impetum in hoſtes fecit, & ſuos perculſos ac dubitantes ſequi ſe in prælium coëgit. Ita trucidatis quatuor millibus Bohemorum, reliquos in fugam uertit: Et cum Bauariam periculo liberauit, tum Palatinum ad pacem petendam compulit. Sed quantum conſilio & magnitudine animi excelluerit, clarius etiam in Veneto bello conſpici potuit: in quo cum intelligeret quanta eſſet Venetorum potentia, pertraxit ad belli ſocietatem Regem Gallorum Ludouicum XII. Munitiſsimas urbes, Patauium, Veronam, Brixiam, & pleraſq; alias, partim ui expugnauit, partim arte ad deditionẽ coëgit: ſæpe magnos exercitus Venetorum profligauit: cúmque Veneti ſummam imperij commiſiſſent Bartholomeo Liuiano, quem unum, (quia omnium eius ætatis Ducum callidiſsimus & peritiſsimus in Italia putabatur) opponendum eſſe Maximiliano cenſuerant: nunquam neq; ullis ab eo difficultatibus circumuentus, neque acie uictus eſt. Ipſe uerò Liuianus cum ſæpe alias, tum in illa memorabili pugna Vicentina, & conſilio & fortitudine ſuperatus eſt. Nam cum eſſent exiguæ noſtrorum copiæ, & Liuianus adeo certam ſibi uictoriam promitteret, confiſus & numero & loci opportunitate, ut euocaret Venetos ex urbe uelut

be uelut ad ſpectaculum, ad uidendam cædem
Germanorum, noſtri intellecto hoſtium conſilio
cum eſſent non amplius quinque millibus, ne à
multitudine circumueniri poſſent, properant,
ut uicinum tumulum occupent, ubi iniquo loco
hoſtes pugnare cogebant, & inde tanto impetu
decurrerunt in Venetos, ut amplius ſex milli=
bus trucidatis, magnam multitudinem etiam in=
ermium, qui ſpectatum uenerant, in caſtris ce=
perint. Cum Cæſar res Venetorum grauiter af
flixiſſet, & pleraſq; eorum urbes teneret: Pa=
pa Iulius deſciſcit ad Venetos. Habebat autem
Iulius firmiſsimas copias, & quia uideri uole=
bat eò ſe ad Venetos conferre, ut Italiam quæ à
Germanis & Gallis dilaceraretur, his miſerijs
liberaret, facilè ſibi reliquam Italiam adiunxit.
Erat itaque bene paratus, & animo, ut ſolebat
acri bellum gerere cœpit. Quare et Ludouicus
iam maiore cura rem gerendam exiſtimans, bel
lum apparat omnibus uiribus. Cum igitur uide=
ret Maximilianus, quanta belli moles impende=
ret, & intelligeret in ſummo periculo futuram
Italiam, ſi Galli eſſent ſuperiores: hortatur Pon
tificem per legatos, ut autor pacis eſſe malit,
quàm excitare maius incendium, quod uniuerſæ
Italiæ uaſtitatem allaturum uideretur. Sed cum
hæc fruſtra ageret, ingenti prælio Pontificius
exercitus uictus eſt à Gallis ad Rauennam. Nun

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

quam noſtra memoria acrius dimicatum eſt, nulla facta maior ſtrages, quàm in eo prælio. Ita enim & Iulius ipſe iudicauit, accepta hac clade, in extremo periculo ſe, & uniuerſam Italiam uerſari. Quare ſtatim cum Maximiliano de pace agit, qui ut Italiæ ſaluti conſuleret, Ludouico etiam pacis autor erat. Sed cum ille ira atq; odio Pontificis, arma abijcere nollet, & minaretur urbi Romæ, iam ſollicitus de publica Eccleſiæ tranquillitate, déq; Italiæ libertate Maximilianus, armis ex Italia retrahendos eſſe Gallos cenſuit: ídque ſubitò contractis magnis copijs, concitatis etiam Anglis et Burgundis, perfecit. Ad hanc excellentem ingenij atque animi uim, adiunxerat admirabilem quandam moderationem, quæ quàm neceſſaria ſit in ſumma poteſtate, quàm utilis reipublicæ, quantum habeat ueræ laudis, exempla monſtrant utriuſq; generis. Nam hæc uirtus in multis præſtantiſsimis Heroibus deſideratur, qui in uictorijs facti ſunt inſolentes, ſuperbi, crudeles, & omnia ad ſuam potius utilitatem ſeu ambitionem, quàm ad communem ſalutem hominũ retulerunt. Neq; enim aut Pompeius irritaſſet Cæſarem, aut Cæſar irritatus cum tanto reipub. detrimento priuatam iniuriam ultus eſſet, niſi uterque animo ſuo morem gerere, quàm in commune conſulere reip. maluiſſet. Non dicam hic de Sylla, Mario & ſimilibus,

milibus, quorum non ſolum infinita ambitio, ſed crudelitas etiam barbarica, odio digna fuit. Quantò plus ueræ laudis meriti ſunt Scipiones qui adeo domi modeſti fuerunt, ut quamuis non leuibus iniurijs prouocati, tamen nihil paulò uehementius unquam fecerint, nulla noua conſilia contra leges ſuſceperint. Talis fuit in Maximiliano moderatio, ſemper ut communem orbis tranquillitatē, priuatis & utilitatibus & affectibus anteferret. Sæpe uictor cum aliena regna, cum aduerſarios funditus delere poſſet, tamen perfectis bellis oſtendit ſe publicæ tranquillitatis tuendæ cauſſa arma ſumſiſſe. Nam repreßis hoſtibus qui publicam conturbauerant tranquillitatem, & iniuſta bella mouerant, mirabili clementia ſeu errorem, ſeu temeritatem condonare ſolitus eſt. Ac ſi quis alius Regum ulla ætate, hic ueré præſtitit id, quod ad ſummum Regem Alexandrum Ariſtoteles ſcripſit, cum hortatur eum, ut meminerit regna dari ſummis uiris, ut uniuerſo generi humano proſint, non ut ſuperbi & contumelioſi ſint aduerſus imbecilliores. Nam cum natura eſſet, ut à ſapientißimis uiris audiui, qui eum familiarißimé norunt, ingenio modeſtißimo, acceßit etiam ſanctißima doctrina Chriſtianæ religionis, quæ eum incitabat, cum ad cæteras uirtutes colendas, tum maximé ad moderationem in imperio, ut memi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

niſſet ſe non caſu, nõ humano conſilio, ſed diuinitus in hoc faſtigium rerum humanarum euectũ eſſe, non ut licentiam haberet ſuarũ cupiditatũ explendarũ, ſed ut totius generis humani utilitati cõſuleret, & ut Dei gloriã ac religionis tranquillitatem præcipuè defenderet. Quare animos eorum quos armis uicerat, ſanare & ad officium reuocare maluit, quàm funditus eos delere. Et ſæpe propter tranquillitatem Chriſtiani orbis, grauiſsimas iniurias diſsimulauit. Cum tanta in eo publicæ ſalutis eſſet cura, excitauit eum non ſolum potentia, ſed multò magis felicitas Selini, qui ſubitò potitus erat Syria atque AEgypto, ut omnibus alijs negotijs omiſsis, Regum ac Principum omnium totius Europæ animos, ad reprimendos Turcas accendere conaretur. Quam ad rem habebat hortatores amiciſſimos Reges, cognatione ac fœderibus ſibi deuinctos, & qui periculo, quod à Turcis impendebat, erant proximi, Vladislaum regem Hungariæ, & Sigiſmundum regem Poloniæ. Itaque cum uideret ad rem tantam Italiæ tranquillitate opus eſſe, primum Venetos fractos iam longo bello, ac petentes pacem, certis conditionibus ſibi adiunxit, & ne qua odij, aut belli ſemina eſſent reliqua, & beneficio deuincti meliores eſſent, aliquot urbes, in quibus Verona erat, ultrò illis ceſsit, ac tenendas dedit: & ut regem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

Franciæ ad communem totius orbis Chriſtiani
cauſſam adiungeret, paſſus eſt eum retinere
Mediolanum. Ita pacata Europa anno M. D.
XVIII. conuentum Auguſtæ indixit, in quo
conuentu, cum de omni ratione mouendi belli
aduerſus Turcas eſſet cum Germanicis Princi=
pibus deliberaturus, curauit ut eò uenirent et=
iam Romani Pontificis, & omnium Regum le=
gati, ut intelligi poſſet cæteros reges non defu=
turos eſſe communi cauſſæ. Multis iam annis
non fuerat frequentior conuentus. Nam Electo
res ibi erant ſex, & cæteri Principes potentio
res pleriq; omnes: Aderant & Regum plurimo
rum legati. Leonis X. ſummi Pontificis, legati
erāt Matthæus Langius Archiepiſcopus Sals=
burgenſis, & Thomas Caietanus Cardinalis S.
Sixti, qui quoniam ex urbe Roma adueniebat,
non ſtatim initio conuentus aderat. Itaq; Cæſar
initio, Principum ac populorū Germaniæ cauſ
ſas audiuit, & controuerſias diremit, ne qua
priuata diſſenſio poſtea deliberationes de bel=
lo Turcico interturbaret. Et quoniam conſili=
um de eo bello mouendo ad ſalutem totius orbis
Chriſtiani pertinebat, exiſtimabat Cæſar tum
demum ea de re eſſe referendum ad Principes,
cum adueniſſet Legatus Pontificius, ut magis
intelligi poſſet, hanc tantam rem non priuato
agi conſilio, ſed ex officio Imperatoris, & fla=

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

gitante ſummo Pontifice, nomine uniuerſæ Ec-
cleſiæ Chriſtianæ, quod pro uniuerſo orbe, ue-
lut in ſtatione eſſe ſummus Pontifex & Impera
tor debeant. Atq; hanc opinionem profuturam
arbitrabatur ad accendenda ſtudia exterarum
nationum ac Regum, quorum aderant legati:
& ad uoluntates Principum Germaniæ incitan-
das. Cum igitur tandem menſe Auguſto adue-
niſſet legatus, egreßi obuiam Cæſar & omnes
Principes Germaniæ, ante portas urbis Augu-
ſtæ, eum magnificè exceperunt. Poſt dies ali-
quot Cæſar adhibitis Principibus & omnium
Regum ac Nationũ legatis, in maxima frequen
tia omnium ordinum, eum audiuit exponentem
mandata ſummi Pontificis, & hortantem publi-
co nomine uniuerſæ Eccleſiæ Chriſti, præcipuè
Imperatorem, deinde Principes, & Regum le-
gatos, ut communi conſilio atque animo bellum
pium & neceſſarium iam tandem ſuſciperent:
ut Græciam atq; Aſiam ex turpißima & miſer-
rima ſeruitute eriperent: ut hoſtes graſſantes
iam in uicinis regnis reprimerent: ut orbem ter
rarum crudelißimo latrocinio, & ſacrilega &
nefaria ſecta, contumelioſa in Chriſtum, libera-
rent. Addebat etiam de Leonis X. uoluntate,
neq; autoritatem, neq; opes Pontificias, neq; con
ſilium eius ulla in re huic communi cauſſæ defu-
turum eſſe. Hoc conſilio Leonem initio Pontifi
catus

catus dediſſe operam, ut pax Italiæ reſtituere=
tur, cum quidem iuſtiores bellorũ mouendorum
cauſſas habuiſſet, quàm pleriq; antea: ſed pri=
uatas iniurias eum condonaſſe publicæ neceßi=
tati: cúmq; cæteris Regib. hortator eſſet pacis,
uoluiſſe etiam eum exemplo ipſis præire et inui
tare, ut omißis inteſtinis bellis in commune con=
ſulerent. Opes uerò Pontificias nuſquam melius
collocari, quàm in hunc uſum, nullam gratio=
rem Deo Eleemoſinam poſſe præſtari, quàm
hanc, qua tot gentes ſimul é ſeruitute & impie=
tate eriperentur, et nefaria impietas deleretur.
Huic orationi cum grauem querelam addidiſ=
ſet, de earum Gentium ærumnis, de contumelijs
religionis: & commemoraſſet, quantis incre=
mentis, exiguo admodũ tempore potentia Tur
carum aucta eſſet, non tam uirtute ipſorũ, quàm
Chriſtianorum Regum ſeu negligentia ſeu in=
teſtinis diſcordijs: adiecit ſe, eò iſta apud Prin=
cipes Imperij queri, quia huic nationi Germa=
nicæ præcipuè commiſſa eſſet defenſio Chriſti=
ani orbis, nec alium Ducem tanti belli iure deſi=
gnari poſſe, niſi Imperatorem. Quare hanc na=
tionem, ut excellit non ſolum gloria rei milita=
ris, ſed etiam Imperij dignitate, primum debere
arma capere, anteferre priuatis affectibus com
munem ſalutem Eccleſiæ, & Imperij digni=
tem. Nec nobis alibi Ducem quærendum eſſe
nec,

nec nationem amantem libertatis cogi, ut exter nis imperijs pareat. Habere nos Maximilianū, qui prudentia, uirtute, ſcientia rei militaris, non ſolum cæteros Reges, ſed etiam clarißimos ac peritißimos omnium Nationum excelleret, nec deſtitui eum felicitate in rebus gerendis: Et Deum rectis & pijs conſilijs, & Eccleſiæ uotis affuturum eſſe. Hæc oratio cum iuſtam & grauem querelam habuiſſet, & uerè commemoraſſet, quanto in periculo eſſet uniuerſa Eccleſia, quàm pium, quàm neceſſarium eſſet, omnes bonos ac fortes uiros ad hoc periculum depellendum accurrere, non ſolum ſummi Pontificis, ſed ipſius Eccleſiæ Chriſtianæ, uox eſſe iudicabatur. Itaq; cum Cæſar in præſentia pauca dixiſſet de ſua uoluntate, & oſtendiſſet, ſe ſummis uotis hunc conſenſum Nationum ſemper optaſſe, ad bellum inferendum Turcis: & adiecißet, de ratione belli gerendi ſe cum Principibus deliberaturum eſſe: mirifica erat expectatio omnium ordinum. Nam cū omnes Principes ſua ſponte optimè animati eſſent erga hanc cauſſam, ſed uiderent opus eſſe ad rem tantam ſuſcipiendam, peritißimorum deliberatione, maximè cupiebant ab ipſo Cæſare, propter illius excellentem prudentiam, & uſum in re militari, rationem parandi & gerendi belli proponi. Cum Cæſar ſic affectos eſſe animaduerteret, uenit in

conſeſſum

conſeſſum Principum poſt paucos dies: cúmque conſalutatis eis, aſſediſſet, cœpit exponere con ſilia & uoluntatem ſuam in hanc ſententiam.

Frequentia ueſtra, quæ & hoc tempore præ cipuè neceſſaria eſt Reipublicæ, & mihi per-grata: nõ obſcurè indicat uoluntatem ueſtram, & ſtudia erga hanc cauſſam, propter quam do mo exciti eſtis. Cum enim tam cupidè adueneri-tis, poſtquam in literis ſignificaui nos de bello Turcico acturos eſſe: facilè intelligo uos ipſos (ut decet ſapientes Principes, & uiros fortiſſi mos) & intelligere quid à uobis totus orbis ter rarum, uniuerſa Chriſti Eccleſia, dignitas huius Imperij requirat: & animos ueſtros ea uirtute ac fortitudine præditos eſſe, ut bellum omnium, quæ unquam fuerunt, iuſtiſſimum & glorioſiſſi mum, omnibus uotis expetatis. Quare exiſtimo mihi non longa oratione ad uos incitandos opus eſſe, & expectari à me potius claſſicum ad infe renda ſigna, quàm hanc in toga, & in curia ad-hortationem. Sed tamen belli magnitudo & dif-ficultas primum deliberatione quadam eget, non utrum ſit inferendum: Nam etſi hoſtes nos bello non laceſſerent, non in finitimis locis, & penè in conſpectu noſtro graſſarentur, tamen oportuit nos liberare orbem terrarum hac cru deliſſima atq; impia barbarie, & ex miſerrima ſeruitute tot Nationes oppreſſas, eripere. Sed

illud

illud deliberandum eſt, cum tantæ ſint opes ac
uires Turcici regni, cum exercitus in longin=
quas regiones traducendi, cum fortaßis pluri=
bus locis & longo tempore bellum futurum ſit,
quantis opus ſit copijs, an una Germanica natio
tantos conficere exercitus, tolerare ſumtus, ar=
ma, equos, ſtipendium, commeatus, ſuppeditare
poßit: Qui Reges, qui populi, ad ſocietatem hu
ius pulcerrimæ militiæ adiungi poßint: An ita
in Europa pax conſtituta ſit, ne me, & uos, ex
medio curſu reuocent homines perfidi: Qui, ut
ſæpe antea accidit, uel per occaſionem occupa=
re noſtra conabuntur, uel turpi aliqua cum ho=
ſtibus pactione facta, metuent, ne fines Imperij
proferamus. De his rebus ſcio à me requiri ora
tionem à prudentibus omnibus. Nam me quidem
in hoc Imperij faſtigio, non ſolum in acie Du=
cem eſſe, ſed multò magis huius publici conſilij
Ducem atq; autorem eſſe conuenit. Quare niſi
de his tantis rebus, diu multúmq; tot iam exerci
tatus bellis, & magna fortunæ uarietate, cogi=
taſſem, profectò repræhenſione omnium dignus
eſſem. Sed mihi credite, cum ab auſpicijs meis,
recuperata Auſtria, poſt mortem Regis Hun=
gariæ Matthiæ Hunniadæ, cúmque expuliſſem
ingentem exercitum Turcarum ex Croatia, ni=
hil magis in uotis mihi fuerit, quàm ut mox ex=
ercitus in prouincias Turcarum traducerem,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

nunquam poſtea de hoc bello cogitare deſij. Ac tum quidem occaſio percommoda erat huius rei ſuſcipiendæ: Nam poſt Mahometi mortem magna de ſucceßione inter fratres diſcordia erat. Siſimus etiam armis inuadere regnum conabatur. Quare in his prouincijs non ſatis firma præſidia erant: & ut quantum poſſem, prouiderem, ne qui domeſtici motus nos remorarentur, legem de ueſtra ſententia tuli, in quodam conuentu, de pace decennali. Verũ qui me hæc parantem fluctus ſubitò exceperunt? Galli non ſolum me de poſſeßione Burgundiæ per ſeditionem deijcere conati ſunt, ſed etiam meo capiti inſidias per ſummum ſcelus, ſtruxerunt. Poſtea Italia, quæ proximis annis ſingulari conſilio patris mei pacata fuerat, iterũ Gallicis armis perturbata eſt. Nam proximo anno poſt mortem patris mei, Carolus VIII. cum ingenti exercitu bonam Italiæ partem hoſtiliter peruagatus eſt. Etenim non modo Neapolitanum regnum occupare conabatur, ſed & Mediolanenſes bello adortus eſt. Qua ex re animaduerti potuit, eum totius Italiæ dominationem ſibi polliceri. Itaq; & miſi auxilia in Italiam ad defendendos Mediolanenſes contra Gallum, & eò exercitũ ipſe adduxi. Ad hæc incommoda, tumultus Hungarici eodem ferè tempore accidebant. Poſtea dum orta bella undique in Germania & Italia,

conſilio

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

conſilio atq; armis ſedare contendo (ut poſtula bat neceßitas publica) diutius quàm uolebam, differre conſilium de mouendo Turcico bello coactus ſum. Sed quantum iudicare poſſum, di=uinitus ita res extracta eſt: Nam & tempus inte rea, & hæc bella afferunt nobis magnam facul=tatem & commoda ad Turcicum bellum. Par=tim enim ſunt domiti armis hi, quorum poten=tiam abſentes formidaturi eramus. Hiſpaniam ac Neapolim tenet Carolus meus Nepos: Bur=gundia tota tranquilla eſt: Gallum nobis bene=ficio ac fœdere deuinctum, ad ſocietatem belli, ut ſpero, adiungemus. Quare certam tranquilli tatem domi promittere nobis poſſumus. Hoc ca put eſt negotij. Nam reliqua pars deliberatio=nis multò eſt facilior. Hæc me cura iam annos amplius uiginti exercuit, præcipuè quomodo pacem in Europa firmam conſtituerem: Hunc mihi finem omnium bellorum ſemper propoſui, non ut latius fines regni extenderem, ſed ut pa=ce parta, bellum transferrem in Turcicum re=gnum. Hanc ob cauſſam uictor multa conceßi ijs, quos armis domui, ut mea moderatione eos ad pacem inuitarem. Hæc præfatus ſum aliquan tò prolixius, ut quæ mea uoluntas in his bellis, quæ geßi hactenus, fuerit, planè omnes intelli=gant ac ſciant, neq; antea me iracundia, aut in=iuſta cupiditate unquam arma ſumſiſſe, neq; hoc

Turcicum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

Turcicum bellum alio conſilio parare, quàm
quia neceſſarium & pium eſſe iudico. Qua de
re ubi pauca addidero, poſtea reliquam delibe-
rationem, de copijs, de commeatibus, déq; modo
belli gerendi pertexam: Quæ, domi pace con-
ſtituta, non poteſt difficilis uideri uobis, qui pe-
riti eſtis rei militaris, & quibus Germania ſatis
nota eſt: denique qui arma, & opes, & hanc Im
perij dignitatem tenere nos ſcitis, ut uitam, &
omnes fortunas noſtras, ad defenſionem & pub-
licam ſalutem orbis terrarum conferamus. Nec
uerò quenquam é uobis quidem arbitror eſſe,
qui Turcicum bellum parum neceſſarium exiſti
met, aut poſtulet ut alij potius Reges, aliæ Na-
tiones ſibi has partes ſumant. Nam etiam ſi Tur
cæ ſuis finibus iam contenti, non proferrent ar-
ma longius, nec nobis periculum denunciarent,
nos quidem, quibus Deus præcipué commenda-
uit orbis Chriſtiani defenſionem, bellum inferre
illis oportebat, ut Græciam & uicinas prouin-
cias crudeli ſeruitute liberaremus. Nam ſi quis
putat mitia aut tolerabilia eſſe Turcarum impe
ria, is longé fallitur: nec nobis de Imperij laude
cum illis certamen eſt, ſed de religione, de diſci-
plina, de coniugum & liberorum pudicitia.
Præcipué autem graſſantur in nobilitatem: nec
ſolum poſſeßiones certæ uictis nullæ relinquun
tur, ſed etiam lixæ, & gregarij milites rapiunt

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

ad ſtupra nobiliſſimas atq; honeſtiſſimas matro-nas, uirgines, pueros: Ad hæc multis modis ex-tinguunt ac delent Chriſtianam religionem. Hæc, ſunt magnæ & iuſtæ cauſſæ, quæ uiris for tibus ad tuendam gloriam Dei, & ſalutem om-nium gentium arma induant. Quare ingenti do lore afficior, cum cogito Græciam, quæ non ſo-lum doctrinarum parens eſt, ſed etiam omni lau de uirtutum excelluit, & diu florentiſſima pars Eccleſiæ Chriſtianæ fuit, nunc tali ſeruitute op preſſam eſſe, in qua, cum cætera dictu fœda atq; horrenda perferenda ſunt: tum etiam religio penitus aboletur: & auget meum dolorē, quod res geſtæ præcipuè teſtantur, Græciā non ſpon te, aut ſine certamine accepiſſe hoc iugum. Illa uerò multos annos fortiſſimè dimicans tandem concidit, non uirtute ſuperata, ſed quia ſola tan tam hoſtium multitudinem, & tam longum bel-lum ſuſtinere non poterat. Audio etiamnum tan tam eſſe uim ingeniorum, tantam uirtutem Græ cæ nationis, ut non alia gens præſtantiores Du ces Turcis ſuppeditet, quàm Græca, qui, ut au-dio, quanquam ritibus imbuti Turcicis, tamen memores noſtræ nobiſcum neceſſitudinis, inuiti bella gerunt in noſtris prouincijs. Hanc certè Nationem, quæ pulcerrimum ornamentū Chri-ſtiani nominis, quæq; cum maioribus noſtris ſan guine, fœderibus, & multis officijs coniuncta

fuit,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

fuit, cum ob cæteras cauſſas oportuit nos in libertatem uindicare, tum ob hæc merita, quòd aliquot ſæculis immanem illam barbariem fortiſſimè repreßit, & à noſtris ceruicibus depulit. Nullum enim iuſtius eſt officium, quam ſeruatoribus, calamitate aliqua fractis, rurſus opem ferre, & parem gratiam referre. Sed quò me dolor abducit? Tanta eſt enim non ſolum regnandi cupiditas, ſed multo magis humani ſanguinis ſitis, tantus furor in Turcis, ut non reliquerint nobis deliberationem de inferendo bello liberam, ſed de propulſando bello, de defenſione religionis Chriſtianæ, quam ubique terrarum delere conatur illa barbaries, conſilium capiendum eſt: retinenda eſt huius Imperij maieſtas, tuendæ coniuges & liberi noſtri. Niſi enim occurrimus, paulò poſt domitis uicinis gentibus in media Germania uidebitis excindi urbes, inflammari templa, rapi ad omne flagitij genus coniuges & liberos, diuelli infantes à complexu parentum atque interfici, medias ſecari grauidas mulieres, illo acynace barbarico: fanaticæ religiones, quibus iniciati ſunt, ne quidem concedunt eis ocium, ſed lege cogunt imperium extendere. Et ſucceſſus tanti, támque proſperi, annorum ferè ducentorum, addunt eis animos, ut quieſcere nullo modo poßint. Quòd ſi tanta fuit gloriæ atque Imperij cupiditas, tanta

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

audacia tunc, cum uires haberent admodum exiguas, nec quicquam niſi littus ad Pontum Euxinum tenerent, ut non mari, non montibus, non magnitudine Græci imperij deterriti ſint, quò minus in Aſiam et Europam impetum facerent, cum quidem magnas inſuper clades acciperent: an nunc adeptos tantam potentiam, tantas uires, & hoc faſtigium, exiſtimatis non delectari Imperij gloria? Ac uero acerrimus eſt ſtimulus in bellicoſis ingenijs, armorum & Imperij decus: præſertim ſi aſpiret etiam fortuna. Multæ autē noſtræ clades numerari poſſunt inde uſq; à prælio quod Sigiſmundus Imperator cum Turcis infeliciter commiſit: cum interea nullam ipſi inſignem cladem acceperint. Itáque in tam felici uictoriarum curſu, quam non ceſſarint uidetis. Vt enim omittam res geſtas ſuperiorum, Mahometus qui me puero floruit, ſumma celeritate, ceu fulmen quoddam, magnam Europæ partem peruagatus eſt: cum in Pannonijs infeliciter dimicaſſet, uictus à Ioanne Hunniade, nequaquam animo fractus eſt, ſed Conſtantinopolim adortus, diu obſeſſam, tandem anno, antequam natus ſum, ſexto, ui captam diripuit, crudeliſsimè interfecto Imperatore Conſtantino, cognato noſtro, & raptis ad ſtuprum eius liberis. Poſtea capta Thracia, Myſiam inuadit, ac ferè toto Illyrico domito, & occupato regno

Boſnæ,

Boſnæ, Græciam adoritur: Corinthum ui expugnat, & Peloponeſum ditioni ſuæ adijcit, interfectis Palæologis, Demetrio & Thoma fratribus. Tot regnis ac prouincijs in Europa potitus, adeo non recepit ſe in ocium, ut ſubinde maiora ſpe atq; animo conciperet. Conſtitutis prouincijs in Europa, traijcit in Aſiam, Trapezuntem expugnat Rege interfecto. Deinde Mytilenen armis cœpit: cúmque iam minorem Aſiam ac ponti oram uniuerſam teneret, transfert bellum in Syriam & Aegyptum. Sed cum Sultanus acie uictus pacem peteret, quia maioris gloriæ materiam uidit eſſe in Europa, fœdus cum Sultano fecit: & rediens in Europam, inſtructa claſſe, & contractis copijs traijcit in Italiam, & oppugnauit Hydruntem: ac tantum terroris Italiæ incuſſit, ut iam Romanus Pontifex fugam pararet, omnia erant in Italia & Gallia bellorum plena. Deinde non ſolum Turcarum uires, ſed multò magis Ducis felicitatem, ſcientiam rei militaris, uigilantiam & celeritatem, omnes gentes formidabant. Memini me puero hunc tanquam Alexandrum alterum prædicari, eiúſque uirtuti & felicitati prona omnia uideri. In tanta trepidatione noſtrorum, Deus clementer reſpexit Eccleſiam ſuam, & illi Tyranno iam Italiæ aditum tenenti manus iniecit: eúmque ne funditus Chriſtianum nomen, a-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

ras noſtras, & ſacratiſsimam religionem dele-ret, é medio ſuſtulit, atq; extinxit. Hoc be-*neficio clariſsimé teſtatus eſt* Deus *nos ſibi cu-ræ eſſe.* Quod *quidem ſi agnoſcimus, cogite-mus, nos quidem, eò ſeruatos eſſe, non ut ocioſi perpetuò graſſari in* Eccleſia Turcas *ſinamus, ſed ut excitati nos quoq; cura* Eccleſiæ *liberan-dæ & defendendæ afficiamur, & ſciamus* Deum *rem tam piam ſuſcipientibus affuturum eſſe.* Nam *nos quidem, quibus* Reipublicæ *defenſio commendata eſt, non alium* Deo *cultum gratio-rem præſtare poſſumus.* Diuinitus *& illud ac-cidit, quod non nihil retardarunt uictoriarum* Mahometi *curſum fortiſsimi uiri, primum* Io-annes Hunniades, *deinde* Georgius Scander-begus, & Rex Hungariæ Matthias. Libenter *enim commemoro, ut cogitetis ſalutem* Eccleſiæ Deo *curæ eſſe, & ut debitum uirtutis teſtimo-nium, his ducibus optimé meritis tribuamus.* Hos *enim* Antagoniſtas, *ceu murum, oppoſuit* Deus *ruenti* Mahometo, *ne ſubito impetu uni-uerſam* Europam *opprimeret.* Primum *in* Pan-noniam *ingreſſus, magno prælio uictus eſt ab* Hunniade. Deinde *remorata eſt eum per mul-tos annos* Macedonia. Nam *quoad uixit* Scan-derbegus, *repreſsit* Barbarum, *& ſingulari uir tute & felicitate patrium regnum defendit.* Hoc *mortuo tandem* Macedonia, *tam diuturno*

bello

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

bello uexata, ſine certamine Mahometo ceßit. Matthias aliquot prælijs deterruit eum ab Hungaria: Adhæc, arcem ei Sabaceam, trucidato exercitu Turcico, eripuit. Extincto igitur Mahometo pauliſper reſpirauimus. Nam & domeſtica diſſenſio mortem eius ſequuta eſt: Sed aliquantò poſt, ſedatis diſcordijs inteſtinis, iterum uicinis regnis bella inferunt. Pazaites Methonam Venetis ingenti certamine eripuit. Quid nunc Selimum? nonne uidetis domita Syria & Aegypto, Hungariæ audacißimè bellum inferre? à qua niſi eum depellimus, quàm facilè erit Turcis poſtea per occaſionem, irruptiones in Germaniam facere quoties uelint. Ac mihi credite, non ſolum fortiter, ſed etiam magno conſilio Turcæ belligerantur, intenti in occaſiones: nec omnia ſimul occupare conantur, ſed arce aliqua belli capta, paulatim tentant uicina loca. Ad hoc accedit aßiduitas, qua creuiſſe magna imperia præcipuè uidemus: Vbi ſemel pedem poſuerunt, inde non facilè depelluntur. Deinde communitis ijs locis, quæ occuparunt, tum demum arma proferunt ulterius. Quare etiamſi Germaniam nondum attingunt, quanquam ſæpe iam in Carnas fecerunt irruptiones: tamen ubi Hungaria potiti fuerint, erunt intenti in omnes occaſiones, ut nos imparatos, aut diſtractos inteſtinis diſcor-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

dijs opprimant. Si, ut Bulgaris, ut Valachis imperarent, nullos labores, nulla defugerunt pericula, quantò magis, Germaniam atque Italiam, ipſas quidem arces Chriſtiani nominis appetent, quas, ſi tenerent (quod prohibeat Deus) non ſolum Imperij magnitudine ueteres Romanos æquarent, ſed etiam totam Chriſtianam religionem deleſſe ſibi uiderentur. Haberent acceßionem tantam uirium, ut reliquæ nationes ſine ullo certamine ceſſuræ eſſent. Et uos qui nunc arma geritis, ne Chriſti nomen aboleatur, quique ueram religionem, & libertatem ueſtram defenditis, poſtea aduerſus Chriſtum pro nefaria impietate militare, Tyranno ſeruire, & fuſtes expectare alicuius Scythæ, cogeremini. Qua immanitate Domini in coniuges ueſtras, ac liberos uſuri eſſent? Verecundè dici non poſſunt ea, quæ non tantum in captiuos, ſed etiam in ſuos committunt. Illud tantum recitabo: Capto Byzantio Imperatoris Conſtantini caput, ceruici abſciſſum eſt, id Mahometus fixum geſtari per urbem iußit in pilo. Eius uero coniugem ac filios, non ita ſanctè, ut Alexander Macedo Darij regis matrem & coniugem, captiuas habuit: ſed in conuiuium adductas tradidit flagitioſe ſtuprandas ſuis ſatellitibus. Eadem in alijs regionibus accidere captiuis credibile. Nunquam dicam fortem eſſe uirum,

rum,

rum, quem talia exempla non mouent, qui non ſumma animi cupiditate deſiderat, ut ſtatim pugnæ ſignum proponatur. Itaq; cum neceſſe ſit nobis tueri ueram religionem, libertatem noſtram, coniuges, liberos, leges, ac diſciplinam publicam, adhortor uos ad huius iuſtißimi ac neceſſarij belli ſocietatem. Maiores noſtri quantas res geſſerunt? ut in Aſia reprimerent Mahometicam barbariem. Illi non dubitant, talem hoſtem procul quærere: nunc Turcæ regnum nobis uicinum inuaſerunt: nec tam Pannoniæ, quàm Germaniæ bellum denuntiant. Multos iam annos Hungarorum uirtute barbaries illa eſt à noſtris ceruicibus depulſa, nos uicißim nationi bene meritæ, defenſionem debemus. Manes etiam fortißimorum uirorum qui in acie propter communem libertatem ceciderunt, flagitant, ut ſuæ patriæ mutuam gratiam referamus: quanquã reipſa non minus periculi nobis, quàm Hungariæ impendet.

Reliqua eſt altera pars deliberationis, quantis copijs res gerenda ſit, quo in loco bellum inferendum, unde commeatus ſubuehendi, ſi animi non abhorrent ab hoc bello: hæc deliberatio facilis erit. Nam ſummus Pontifex, rex Hiſpaniæ, & Veneti, claſſem inſtruent: & ciuitates in littore Epyri & Peloponeſi ſitas, inuadent. Noſter exercitus cum Gallicis & Anglicis auxilijs,

in Pannonias ducendus erit. Nam ideo properamus, ut hoc regnum Turcico latrocinio liberetur: Inde in Illyricum transferri bellum erit commodißimum. Formulam etiam propono quantum pecuniæ, quantum equitum, ac peditum ſingulis Principibus Germaniæ imperandum eſſe putem. Commeatus ut Danubio conuehantur, à me certò prouidebitur. Quare ſi, ut ſpero, hoc bellum expetitis, deliberationem ita inſtituetis, ut de formula inter uos conueniat. Nam propter hanc præcipuè hic conuentus indictus eſt: non ſumtus, non labores, non pericula detrectabitis, ſi ſtatuetis Deo uos hoc officium debere, ut hoc bellum ſummo ſtudio ſuſcipiatis. Chriſtus in extremo iudicio rationem à nobis poſcet, ſi, cum Imperij ſumma dignitas ſit penes nos, deſeremus cæteras nationes, ſi non ſuſcipiemus defenſionem Chriſtianæ Reipublicæ. Genus hoſtium non extenuaui. Errant enim ſi qui putant Turcas ignauos aut imbelles eſſe. Tot uictoriæ indicant, eis nec ſcientiam rei militaris, nec fortitudinem deeſſe. Polliceor tamen lætum belli exitum, quia Deus fauet iuſtis & pijs conſilijs: ac certum eſt ſuam conſeruaturum Eccleſiam. Seruat autem non otioſos, ſed facientes officium, & ſeriò opem eius atq; auxilium implorantes. Nec multitudinem hoſtium, nec uires pertimeſcemus: ſed ut docet nos Pſalmus,

mus,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

mus, Illi in curribus & in equis, nos autem in nomine Dei noſtri omnia geremus.

Poſtquam perorauit Imperator, Principes aliquantiſper, ut fit, collocuti ſunt: & quia ex Imperatoris oratione intellexerant non ſolum, quàm neceſſarium eſſet hoc bellum, ſed etiam quæ futura eſſent auxilia, cum ſcirent ſe nec communi ſaluti nec ſtudijs aliarum gentium deeſſe debere: dant negotium Alberto Archiepiſcopo Moguntino, Principi Electori, ut de bello uoluntatem ipſorum Cæſari exponeret: ſe Deo gratias agere, quod pace inter Chriſtiani nominis Reges conſtituta, tandem hoc bellum ſuſcipi poſſet, ac libenter ſe uenturos eſſe in ſocietatem tam glorioſi & pij belli, omnéſq; opes & uires ſuas ad communem defenſionem collaturos. Quare ſtatim uelle ſe deliberationem de formula inſtituere, & quid ipſis uideretur, Imperatori indicare, ut quàm primum conuenire poſſet. Formula complectebatur quantum equitum & peditum ſinguli Principes & Populi mittere deberent. In hac parte nihil mutatum eſt: Nam militiam nemo detrectabat: Libenter enim ſinguli ſuis ſtipendia daturi erant. Sed præter hæc, in formula erat nouum tributi genus, ut Epiſcopi & Sacerdotes deciderent de ſuis reditibus decimas conferendas in belli ſumtus: reliqui Principes uiceſimas.

De

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

De hac noua tributi formula ſententiæ Principum uariabant. Erant enim qui libertati ueteri periculoſam eſſe ducebant. Sed ea erat tunc quidem grauitas & Principum uirtus, ut impedire bellum priuatis curis aut affectibus, nequaquam uoluerint. Itaq; etſi de hac tributi formula diſſenſerant, tamen ſtatim conuenit ita, ut certum numerum equitum & peditum ſinguli mitterent, & his ſtipendia ſoluerent ipſi. Deinde ut tributa ſinguli indicerent in ſuis ditionibus pro facultatum modo, eáq; ad Cæſarem retulerunt. Qui collaudatis Principum uoluntatibus, tandem de tributo decreuit, ut ſinguli cum in ſuas ditiones rediſſent, ſubditis conſilium & uoluntatem Cæſaris proponerent, & re deliberata, tantæ publicæ utilitatis cauſſa, tributa indicerent. Et quia totam deliberationem de apparatu belli ante proximum Ver perfici uoluit, addidit decretum, ſe proxima hyeme in Epiphanijs iterum acturū eſſe conuentum: ad quem ut Principes afferrent formulam & modum tributorum mandauit, ne in mora eſſent bellum moturo. His actis Imperator conuentum dimittit circiter feſtum Diui Bartholomæi: inde in Auſtriam proficiſcitur. Egregios autem conatus & optima eius conſilia luctuoſiſsimus toti reipublicæ caſus anteuertit. ipſe enim extinctus eſt pridie Idus Ianuarias. Anno M. D. XIX.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

XIX. cum quidem paucos dies febricula, & cita aluo laboraſſet. Extat geneſis Maximiliani, quam huic hiſtoriæ inſerendam duxi: quod quidem non facio nouo exemplo: Nam & Plutarchus Romuli geneſin inquiſitam eſſe ſcribit, & Suetonius quædam commemorat de geneſi Auguſti. Sed quòd rariora extant in hiſtorijs, huius rei exempla, partim ſcriptorum inſcitia in cauſſa eſt: partim eò accidit, quia uel non extiterunt deſcriptæ geneſes clarorum uirorum, uel amiſſæ fuerunt tunc, cum res eorum mandarentur literis. Quòd ſi prodigia & cætera ſigna quæ naſcentibus regibus aut præſtantibus uiris magnas felicitates, aut uarios caſus denunciarunt, boni ſcriptores recitanda eſſe duxerunt, multò magis cœleſtes ſignificationes commemorandæ ſunt, quæ minus ſunt obſcuræ prodigijs. Nec uerò dubito, quin docti & prudentes meum conſilium magnopere probaturi ſint, propterea quòd, quæ uis ſit ſignificationum cœleſtium, & quæ fides ſit artis illius quæ de effectibus ſyderum præcipit, maximè in talibus exemplis perſpici poteſt. Quam ob cauſſam Ptolemeus teſtis eſt, AEgyptios habuiſſe uetuſtiſſima uolumina, in quibus plurimorum Regum & aliorum præſtantium uirorum non ſolum geneſes deſcriptæ fuerunt, ſed etiam adiecta iudicia & hiſtoriæ euentuum, ut poſteritas teneret exempla

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

empla obſeruationum cœleſtium. Ac ſi uir ſapientiſsimus Pomponius Atticus à Plutarcho laudatur, quod Aſtrologo Tarutio mandatum dederit inquirendi geneſin Romuli, ſpero meam in hoc genere diligentiam etiam ad poſteritatem gratam fore. Poſtremo ipſius Maximiliani honori hoc officium tribuamus, quem ſcimus has pulcerrimas artes non ſolum amaſſe, ſed etiam præclaré intellexiſſe, ac iudicaſſe earum cognitionem inprimis dignam principibus uiris, & ad multos in uita caſus gubernandos utilem eſſe. Natus eſt Maximilianus in Noua ciuitate Auſtriæ XI. Cal. Apr. Hora tertia à meridie, Anno M. CCCC. LIX. fuitq; in horoſcopo, ſeu aſcendens, quartus gradus uirginis, unde colligi reliquarum domorum conſtitutio facilé poteſt. Etſi autem non eſt noſtri inſtituti, interpretari geneſin, tamen cum compareant in ea non obſcuræ ſignificationes ingenij & fortunæ Maximiliani, putaui quaſdam illuſtriores aſſcribendas eſſe: Cæteras relinquo artificibus dijudicandas. Nam & ingeniorum deſcriptio (ut ego quidem arbitror) ad hiſtoricum pertinet. Multum enim conducit in uita naturarum diſsimilitudinem conſiderare, & fortaſsis non eſt ingratum uidere aliquas euentuum ſignificationes. Conſtat autem mirificam fuiſſe in Maximiliano dexteritatem ingenij: facilé diſciplinas,

uarias

uarias artes, ac linguas percepit. Multa in republica ſagaciſsimè prouidit: multa conſilij celeritate, interdum ſingulari arte etiam perfecit, ut mihi cogitanti, quorum ueterum ducum ſimilis fuerit, uideatur Adriani Imperatoris non multum diſsimilis: etſi Maximilianus uir melior fuit, ſed ingeniorum quædam fuit ſimilitudo. Conferrem & ad Philippum Macedonem: ſed Maximilianus fuit uir longè melior. Hanc ingenij celeritatem ſignificant, Mercuriale ſignum uirgo in horoſcopo, & Iuppiter in Virgine, & Mercurius in Ariete. Sunt eius rei & aliæ quædam notæ, quas iudicandas relinquo artificibus. Sed Mars in Leone in duodecima, etſi magnitudinem animi auxit, tamen ingentia ei pericula, ingentes difficultates attulit. Hoc loco Mars captiuitatem & multiplices inſidias denunciare ſolet. In Ariete, ubi habet exaltationem, Sol imperij faſtigium & rei militaris ſtudium ſignificauit: fortaſsis & dotis atque hæreditatis magnæ acceſsionem ſignificauit Sol & Venus in octaua domo. Saturnus in quinta infeſtus fuit liberis, maribus. Nam paucorum annorum interuallo tribus filijs, Georgio, Franciſco, & Philippo, orbatus eſt. Luna in tertia auxit amorem crebrarum peregrinationum. Multa alia poſſunt deprehendi, ſi quis omnium ſtellarum loca diligenter conferat. Sed hæc bre

uiter

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

uiter attigimus, quod euentus aliqui cum præceptis artis ualde conſentiant, etſi ego quidem de fide artis hoc loco non diſputo. Verum hanc deſcriptionem arbitrabar non ingratam eſſe in hiſtoria, præſertim cum hæc ſcribamus hominibus eruditis, quibus huiuſmodi deſcriptiones, uel ad conſiderandam ingeniorum uarietatem, uel ad artes iudicandas, conducunt. Interitum uerò Maximiliani, omnes imperij ordines acerbißimè tulerunt: nemo enim non dolebat, rempublicam tali támq; excellenti Principe orbatam eſſe, alienißimo præſertim tempore, cum maximè opus erat illius & cõſilio & animi magnitudine ad depellenda pericula, quæ uniuerſo orbi Chriſtiano imminebant. Magno igitur luctu & ornatißimo funere elatus eſt, heros omni ſeculorum memoria dignus: éſtque in Noua ciuitate Auſtriæ humatus, ſub maiori ara, in templo arcis.

ORATIO HABITA A GEORGIO SABINO IN FVNERE NOBILISSIMAE DOMINAE DOROTHEAE, CONIVGIS ILluſtriſsimi Principis Alberti, Marchionis Brandeburgen. Pruſsiæ Ducis &c. Quæ obijt 3. Idus Aprilis, An. M. D. XLVII.

RECTOR ACADEMIAE REGIOMONTANAE.

Si qua prius triſtem meruerunt funera luctũ,
  Si fuit hac unquam iuſtus in urbe dolor:
Iam dare funeſti lugubria ſigna doloris,
  Triſtia iam lachrymis ora rigare decet.
Nanq; Boruſsiaci Ducis occidit inclyta cõiunx,
  Afflicta eſt populi qua moriente ſalus.
Nunc gemat & mœſto ſuffundat lumina fletu
  Pruſsia: nam matrem perdidit orba ſuam.
Illa nurus inopéſq; ſenes, ægróſq; fouebat:
  Munificam uiduis illa ferebat opem.
Ante alios uerò quibus eſt hoc funus acerbum,
  Et quibus hæc fletum triſtia fata mouent,
Nos plorare decet, nos indulgere dolori:
  Illa bonis Princeps artibus æqua fuit:

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

Illa ſuum dominum, quo conderet atria Muſis,
   Impulit: hócque pium ſedula iuuit opus.
Quiq; darent ſtudijs operam, Muſiſq; uacarēt,
   Pauperibus larga præbuit æra manu.
Eſt quoq; fas triſti nos Principis ore moueri,
   E cuius pendet noſtra ſalute ſalus:
Cernis ut incedat pullo uelamine tectus,
   Veſtibus auratis qui modo cultus erat.
Ille ſua quando uiduatus coniuge luget,
   Nos minime lacrimas continuiſſe decet.
Aegra ualetudo uel ſi qua moleſtia regem
   Afficit, Hybleæ quem reuerentur apes:
Nonne uides ut mœſta fremant examina luctu?
   Cæreáq; affectis mœreat aula fauis?
Conglomerātur apes, plangūtq; trementib. alis
   Pectora: nec læti germina ueris amant.
Nos ſimili ſtudio lugentes triſtia noſtri
   Conuenit afflicti fata dolere Ducis.
Ibimus & mœſtum teſtabimur ergo dolorem,
   Funere quem nobis attulit atra dies:
Ibimus: útq; frequens oculis humentibus aßit
   Doctáq; nobiſcum turba (iubemus) eat
Quando ſepulturæ iam ſigna dabūtur, & edēt
   Mota ſub aërijs turribus æra ſonum.
Ipſe ego (parua licet mihi ſit facundia linguæ,
   Acer & impediat fletibus ora dolor)
Triſtibus interitum dominæ plorabo querelis
   Hic, media fanum quo ſtat in arce loco.

Emeritæ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

Emeritæ faciam præconia debita uitæ,
Ipſa quibus gaudet neſcia fama mori.
Nanq; tot inſignem uirtutibus Heroinam,
Non decet orbatam laudibus eſſe ſuis.

XI. Calend. Maij.
Anno M. D. XLVII.

ORATIO
FVNEBRIS.

ETSI ſocietate lachrymarum ac ueris gemitibus dolorem noſtrum & oſtendere debemus, & ſignificare aliqua ex parte poſſumus: tamen cum tam multæ támque graues dolendi cauſſæ concurrant, nullius tanta eloquentia eſt ut exponere hos dolores pro magnitudine, aut leuare eos oratione mediocriter queat: tantum abeſt, ut ego qui & ingenij imbecillitate, et mœſtitia ſingulari impedior, conuenientem huic loco orationem habere poßim. Luget optimus Princeps nobilißimæ & carißimæ coniugis interitum, in qua pulcerrima omnium uirtutum copulatio fuit: Qui quidem etſi ſua ipſius ſolitudine, ſuo dolore, & ſuo deſiderio cruciatur, tamen cum intuetur filiam, quam habet unicam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

& cariſsimam, uidétq; intimos ſenſus pectoris ipſius, pater ſapiens & liberorum amans, pené exanimatur: & quanquam in eo celſitudo animi, in omni fortunæ uarietate magna ſemper fuit, tamen nunc pené ſuccumbit mœrori, et uix erigit ſeſe ipſe. Deinde augent triſtitiam, huius temporis aliæ calamitates: Cum in hoc horribili Germaniæ bello magnis curis de republica & de omni poſteritate exerceretur, etſi ijs conſolationibus, quas Deus Eccleſiæ ſuæ tradidit ac ratas eſſe iuſsit, magnitudinéq; animi ſe ſuſtentabat: tamen has ſolicitudines ſæpe lenijt dulciſsima conſuetudo nobiliſsimæ et ſapientiſsimæ coniugis, cum qua ſuas curas quaſi partiebatur. Id ſolatium nunc quoque fatalis hic caſus eripuit. Deinde Princeps filia, cuius nunc ea ætas eſt, ut non ſolum naturali στοργῇ, ſed etiam iudicio matrem amarit, & eius uirtutes iam intellexerit, & imitari cœperit: quanto in dolore eſt. Poſtremò lugent dominam hæ noſtræ Eccleſiæ, Scolæ, & optimi quiq; omnium ordinum homines: & quia ſciunt, affici nos debere Principis optimi luctu: & quia uirtutes & beneficia dominæ meminerunt. Has tantas cauſſas dolendi, cuius oratio æquare poteſt? Mihi quidem eas cogitanti, uox & ſpiritus dolore intercluditur. Sed quoniam aliquid omnino dicendum eſt, & ſignificatio oſtendenda noſtri luctus, quæſo ut

mihi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

mihi ueniam detis, quòd magnitudini rerum nequaquam par eſt oratio: uóſq; pro ueſtra prudentia cogitetis ipſi, quàm iuſtum officium ſit adfici luctu optimi Principis, & filiæ: & quantam iacturam reſpublica fecerit amiſſa tali domina. Deinde & conſolationes diuinitus traditas, cum Eccleſiæ doctrinam de uoluntate Dei, & de immortalitate teneatis, ipſi uobis ſubijcite. Cum autem commemoratio laudum & uirtutum in funeribus piorum hominum facienda ſit, & ut ipſorum memoria ſit diuturnior, & ut alij talibus exemplis commonefacti ad uirtutem & ad inuocationem Dei exuſcitentur: ego quoq; laudes illuſtriſsimæ Principis Dorotheæ recitabo: ſed ut potero, non ut magnitudo uirtutum ipſius & pulcerrima decora poſtulabant.

Nata eſt Princeps Dorothea in familia nobiliſsima Regum Danicorum, patre Rege Friderico, & matre Anna, filia Marchionis Ioannis Electoris, filij Alberti Marchionis, qui propter excellentiam uirtutis dictus eſt Achilles Germanicus. Cúmque ſemina uirtutum, & igniculos à parentibus, quorum natura fuit præſtantiſsima, acceperit, multum poſtea in natura optima, recta inſtitutio ualuit. Hic ſi uelim Rhetorico more de ſplendore natalium dicere, & de Cimbricorum Regum, & de Marchionū Brandeburgenſium laudibus, quàm longa narratio

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

futura eſſet. Sed totam hanc partem prætereo: quia etſi eſt magnum decus generis nobilitas, quam fateor etiam quandam eſſe uirtutis inchoationem: tamen alia ſunt ueriora ornamenta. Didicit literas & ſinceram doctrinam de Deo & filio eius, domino noſtro Ieſu Chriſto: & ad omnia exercitia pietatis, & aliarum uirtutum optima diſciplina aſſuefacta eſt inde uſq; à pueritia, parentum diligentia. Cúmq; non ſolum ſtudioſe audiret docentes in Eccleſia, ſed etiam libros diuinitus nobis commendatos, ſcriptos à Prophetis & Apoſtolis, & eruditorum explicationes ipſa legeret auidiſsimè: ſummam doctrinæ cœleſtis ita mente complexa eſt integram, ut conſenſum catholicæ Eccleſiæ noſſet, & uero iudicio ac toto pectore amplecteretur: & falſa dogmata non ſolũ acriter auerſaretur, ſed etiam eruditè refutaret: fuitque apud patrem & fratrem Reges ſanctiſsimos monitrix, ut una, uera, & conſentiens docentium uox eſſet in Eccleſijs: & ne locus erronibus, qui tunc paſsim fanaticas opiniones ſpargebant, concederetur. Sicut olim Theodoſij Imperatoris filia Placidia fratri Arcadio monitrix fuit de puritate doctrinæ retinenda: & poſtea Martiano Imperatori hortatrix de Synodo Chalcedonenſi conuocanda. Nec uoluntatem hanc & curam retinendæ puritatis doctrinæ unquam depoſuit.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

it. Sed iudicium idem haud dubiè ad dulciſsimam Dei & Filij eius, Prophetarum ac Apoſtolorum, Mariæ, Euæ, & cœtus cœleſtis uniuerſi conſuetudinẽ attulit. Cum igitur inclytus Princeps noſter, comperiſſet indolem eſſe in ea præclaram, mores optimos, agnitionem & inuocationem Dei ueram, coniugium eius & pio conſilio expetiuit, & aſſentientibus patre Rege Danico, & grauiſsimis regni Principibus, obtinuit. Venit igitur Regis filia Dorothea, ad Albertũ Marchionem Brandeburgenſem, Boruſſorum Ducem, non ut Thetis ad Peleum Delphino uecta, Nereidum comitatum adducens: ſed afferens ueri Dei agnitionem & inuocationem, & omnium aliarum uirtutum chorum: ſummáq; concordia & mutuo amore cum marito uſq; ad extremum ſpiritum uixit annos unum & uiginti. Nec fuit infœcunda, ſed peperit filios duos, nempe Albertum, et Fridericum Albertum: filias item quatuor, Luciam, Luciam Dorotheam, Catharinam, & Annam Sophiam, quæ unica ſuperſtes eſt. Lucere autem uirtus Dominæ in cõiugio præcipuè cœpit: in quo cum ad normam cœleſtem, totum uitæ curriculum dirigeret, hanc ſibi Pauli regulam propoſuit, complectentem omnes piæ matronæ uirtutes: SERVATVR MVLIER PER FILIORVM GENERATIONEM, SI

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

MANSERIT IN FIDE, DILECTIONE, SANCTITATE, ET MODESTIA.

Primum rectè intelligebat uitæ genus, in quo erat: ſciebat coniugium, & ærumnas quas ſexus muliebris in partu & educatione ſobolis ſuſtinet, Deo placere: ſed addi oportere uirtutes neceſſarias, primum fidem, deinde cæteras. Ardebat autẽ in pectore eius, fidei lumen adeo non obſcurum, ut in profeßione, ſtudio doctrinæ, in aßidua inuocatione Dei, in moderandis mœroribus, & retinenda animi conſtantia, clarè conſpiceretur. Nec tantum ceremonijs ſeu tragœdijs colebat Deum, ſed ueris officijs: audiebat quotidie enarrationem doctrinæ cœleſtis, legebat ipſa, diſſerebat cum Principe de præcipuis doctrinæ membris: nec more Academico quaslibet opiniones uel admittebat, uel mirabatur, ut mos eſt leuium ingeniorum aut curioſorum: ſed unicam eſſe ueram, perpetuam, & immotam de Deo ſententiam adſeuerabat, quæ illuſtribus teſtimonijs in Eccleſia patefacta eſt. Hanc utraq; manu, imò toto pectore, amplectebatur: Hanc diſcernebat ab ethnicis & alijs opinionibus: Huius cogitatione ſe ad inuocationem, & ad aliarum uirtutum officia exuſcitabat. Deniq; hanc ducebat uerè ſacram anchoram eſſe in omnibus actionibus & periculis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

culis. Fuit autem inter cætera teſtimonia fidei ipſius, hoc quoq;: quòd eximio ſtudio Academiæ noſtræ conſtitutionem, & conſeruationem adiuuit: Et ad alia multa beneficia hoc addidit: Decem adoleſcentibus, qui in familijs nobilibus erant nati, diſcentibus literas præbuit ſumtus de ſuo: eiſq; Præceptorem ſua pecunia præfecit: quos ut ad diſcendum inuitaret, & ſtudia ſæpe inſpici curauit, & ſæpe miſsis ex uenatione, ac piſcatione muneribus, commonefieri de officio iuſsit. Conſtantini mater & aliæ multæ Heroides templa condiderunt, & cœtus adiunxerunt canentium, qui & ipſi (ut ego arbitror) initio ſcolarum ſimiles fuerunt: Poſtea, ut multa bona inſtituta paulatim ignauia hominũ corrumpuntur, ſtudia literarum deſerta ſunt, & umbra manſit: uidelicet rituum obſeruatio. Ac recentior ætas multa ocioſa collegia inſtituit. At hæc noſtra Princeps cum rectè intelligeret doctrinam cœleſtem, & ſciret Deum præcipuè flagitare curam conſeruandæ doctrinæ: non ocioſos cœtus inſtituit, ſed erudiri adoleſcentiam, & imbui hac ipſa doctrina diuinitus tradita uoluit, ut ad poſteritatem ipſa quoq; cuſtodes aliquot Euangelij tranſmitteret. Specimen fidei ſuæ etiam præbuit in luctu amiſsis filijs ac filiabus, cum dolorem ingentem cogitatione uoluntatis Dei uicit: ſentiens non caſu naſci, non

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

caſu extingui homines, & euocatam ex hac mortali uita pueritiam Deo dicatam, & nondum malis exemplis corruptam, certò traduci ad æternam Dei & Eccleſiæ conſuetudinem. Qua de re hanc ſententiam in ore habebat. NON EST VOLVNTAS PATRIS VT PEREAT VNVS DE PARVVLIS ISTIS.

Poſtremò & in hoc agone, cum ex hac mortali uita diſceſſura eſſet ipſa, quanta lux fidei in eius inuocatione fulſit: ut arſit deſiderio & ſpe conſuetudinis cœleſtium: repetens ſubinde aliquas Euangelij uoces, quæ adfirmant Deum certò nos propter filium Mediatorem recipere: quoties etiam tunc ingreſſa in hanc commemorationem, erudita diſputatione contulit dogmata: & refutauit errores eorum, qui pias mentes à conſpectu filij Dei abducunt, & de promiſsione diuina dubitare iubent. Sed ſatis dictum ſit de fide ipſius, cum conſtet totam eius uitam, inuocationem quotidianam, & ſermones domeſticos, fuiſſe aſsidua fidei exercitia.

Vt autem in dicto Pauli mox fidei adiungitur dilectio, ita & ipſa copulauit cum fide dilectionem, id eſt, propter Deum iuſto ordine dilexit coniugem, liberos, familiam, & ciues. Fuit amor mutuus in utroque coniuge talis, ut uerè poſſes de eis illud uetus dicere, corpora quidem duo eſſe, animam uerò unam. Deinde ſuo ordine

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

cæteros dilexit: ac ut de populo dicam, iuſta & benefica erga omnes fuit. Adijt parturientes, & conſilio ac labore ſuo, imò & inuocatione Dei, periclitantibus opem tulit: ipſa etiam feßis labore partus, cibos coxit: adijt ægrotos, cúmque ueteri Heroico more & coleret artem medicam, & multa remedia ſua manu parata habe ret: multis feliciter medicata eſt. Quotidiana uerò liberalitas erga egentes inſignis fuit: Alijs pecuniam, alijs frumentum, alijs ueſtes dabat: eóque in genere altera erat Eliſabetha Pannonica, quam propter hanc beneficentiam erga egentes & calamitoſos, præcipuè laudari ſcitis. Norat autem fines & metas officiorum, quæ matronas decent. Nec gubernationem iuditiorum impediebat: & ut erat iuſta & ſeueritatis amans, atrocia ſcelera legibus puniri uolebat. Sed ſi quando petebatur, ut pro reis aut damnatis intercederet, ſi non erat atrocitas, legum ſeueritatem ipſa quoq; miſericordia leniri uerecundè orabat. Domeſtica negotia, & Eccleſiæ fouendæ ſtudium ad ſe pertinere ducebat. Nec ingeßit ſe conſilijs gubernationis politicæ: Sed de Eccleſijs monere interdum Principem aliquid ſolebat, præſertim ſicubi audiret ſpargi ſemina dißidiorum in doctrina. Nam cum & ingenio ualeret, ac doctrinam Eccleſiæ rectè intelligeret, & grauißimo iuditio ſtatueret,

corrupte-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

corruptelas & diſcordias uitandas eſſe, uigilantiſsima & acerrima erat, planéq; ſimilis, ut ſuprà dixi, Placidiæ Theodoſij filiæ, in cõcordia Eccleſiæ tuenda. Ac ne quis ſuſpicetur me ingenij acumen immodicè prædicare, ſigna ab alijs artibus ſumat, quarum hæc ſtudio tenebatur: In arte medica uel mediocriter periti, quantam uarietatem rerum mente complectuntur? membrorum in corpore poſitus, morborum cauſſas & genera, remediorum diuerſitatem. At de his non ſolum diſſerebat, ut artifex: ſed etiam in uſu prudentiam adhibebat artifice dignam. Apud Homerum laudat Neſtor Agameden filiam Augiæ regis, hoc uerſu:

Quæ quot terra ferax gignit, tot pharmaca nouit.

Non auſim ne quidem peritiſsimis tantam laudem tribuere, ſed tamen arbitror noſtram Principem non multò pauciora remedia nouiſſe, quàm illa Homerica Agamede nouerat.

Præterea cum acumen in epiſtolis inſigne ſpecimen ingenij ſit, epiſtolæ Principis noſtræ teſtantur plurimum eam ingenio ualuiſſe, in quibus etſi grauitas matronæ Principi conueniens ſeruatur, tamen & in monendo, & repræhendendo, & caſtigando, ſententiæ ſunt admodum argutæ, & ad cauſſam aptè congruentes, & penetrantes in intimos animorum ſenſus: & forma orationis generoſa & perſpicua eſt.

In dicto Pauli, quod recitaui: ad dilectionem, id eſt, ad iuſtitiam & beneficentiam, proximè adiungitur caſtitas. Vſitatum eſt enim ſermone Apoſtolico, caſtitatem nominare ſanctitatem. Ingens ornamentum cæterarum uirtutum eſſe caſtitatem etiam Ethnici dixerunt, & extat digna memoratu ſententia Bacchylidis ueteris Lyrici Poëtæ qui principi optimo Hieroni Syracuſano familiaris fuit. Cæteras uirtutes ſine pudicitia, ſimiles eſſe pulcræ ſtatuæ, quæ tamen capite truncata ſit. Legitur dictum his uerſibus redditum.

Vt cum de ſtatua facies formoſa, remota eſt,
  Non decus in reliquo corpore trūcus habet:
Sic alij mores ſpreti ſine honore iacebunt,
  Ni ſint ornati laude pudicitiæ.

Nos uerò in Eccleſia manifeſtis teſtimonijs erudijt Deus, prorſus neceſſariam eſſe uirtutem in omnibus caſtitatem, nec placere ullos Deo ſine ea: ac ne poſſe quidem in mente impudica, laxante frenum, obſcœnis cupiditatibus, ſimul exiſtere cæteras uirtutes, fiduciam acquieſcentem in Deo, ueram inuocationem & dilectionem Dei. Nec præceptis tantum, ſed etiam horribilibus pœnis declarauit Deus uoluntatem ſuam hac de re, & declarat quotidie. Manet enim Dei ſententia immota, Scortatores & adulteros iudicat Deus, ut in diluuio, in excidijs Sodomorum,

rum, Thebarum, Troiæ, Sibaris, & aliarum innumerabilium urbium oſtendit. Cum igitur uoluntatem Dei noſſet Princeps noſtra, ac ſciret Deum mentem caſtam eſſe, & in quotidiana inuocatione ſic diſcernendũ eſſe uerum Deum à malis ſpiritibus, ut hunc cogitemus eſſe Deum, rerum conditorem, qui ſe patefecit miſſo Filio, & eſt iuſtus, uerax, beneficus, caſtus: ita mores rexit, ut ad regulam æternam, quæ in mente diuina caſtitatem ſancit, congruerent: nec labe ulla unquam ab ea caſtitas uiolata ſit. Semper & Deum pura & impolluta conſcientia inuocauit, & unico coniugi ſuo corpus ſeruauit caſtum & ſanctum. Magna cura oculos, linguam, geſtus omnes ita gubernauit, ut caſtæ mentis ſigna conſpici poſſent: Et ut honeſtis exemplo eſſet ad grauitatem tuendam, non oculi errantes, non iocus indignus matrona, non fabellæ, non geſtus ullus liberior in ea animaduerti potuit. Et grauitatem ſanctitatémque Dominæ, totus cætus in Gyneceo imitabatur. Non ibi otium uoluptates inuitabat: non admittebantur illecebræ cupiditatum, lectiones aut cantilenæ, aut ſermones ulli magis faceti aut belli, quàm qui decent grauiſsimas & ſanctiſsimas matronas: Sed diſtribuebat domina & operas, & precationum ac lectionum tempora: ut adhuc Gyneceum, piæ doctrinæ & uirtutis ſcola eſt.

Nec

Nec tantum ad colum & ad acus aßidere puel-
las uoluit: ſed ad duarum rerum doctrinam,
quam ipſa colebat, eas aſſueſecit, coëgit ut lege
rent libros Propheticos et Apoſtolicos, & alia
ſcripta moribus & pietati utilia. Cúmq; reme-
dia multa ferè toto anni tempore adpararet:
multiplici labore uirgines & exercuit & eru-
dijt. Quantam enim laborum uarietatem in ap-
parandis remedijs eſſe neceſſe ſit, non obſcu-
rum eſt: Ac ſimul puellis, rerum naturas &
uſum remediorum monſtrabat: eáſque ad labo-
rem ipſa doctrinæ ſuauitate inuitabat. Quid
de hortis dicam, in quibus ipſi flores lugere do
minam nunc uidentur. Hos habuit in hac Ar-
ctoa & frigida regione non minus amœnos,
quàm Alcinoi hortos fuiſſe narrat Homerus.
Cúmq; conſiti eſſent magna uarietate ſalubriũ
herbarum, colebantur à uirginibus, non pro-
pter corporis uoluptates: ſed ut honeſto labo-
re exercerentur, ac ſimul naturam rerum conſi
derarent & multa remedia diſcerent. In his
hortis & Domina & uirgines uelut Naiades,
dum aut ſemina terræ mandant, aut ſitientem
terram rigant, aut plantas humi ſerpentes eri-
gunt, laudes Dei conditoris huius pulcerrimæ
naturæ rerum canunt. Hæc honeſta exercitia
plena eruditionis, diſciplinam eſſe cum aliarum
uirtutum multarum, tum uerò caſtitatis (præ-

ſertim

ſertim cum accedit doctrina de ira Dei, & de pœnis certò comitantibus inquinationes corporum) conſentaneum eſt. Sed acceßit & alia uirtus, modeſtia uidelicet, ſeu temperantia, quam Paulus adiungit cæteris in eo dicto quod ſuprà recitauimus. Multarum maximarum uirtutum nutrix eſt temperantia in cibo ac potu. Verißimum eſt enim quod dicitur:

Quin corpus onuſtum,
Heſternis uitijs animũ quoq; prægrauat ipſum,
Atq; affligit humi diuinæ particulam auræ.

Cum autem ſedes illa diuinitus condita ad cogitationem de rebus diuinis quaſſatur denſis & turbidis halitibus à cibo & potu ortis, & crapula aßiduam uertiginem efficit, impediri & languefieri intentionem mentis, in cogitatione de Deo & precatione, manifeſtum eſt. Quare ad ueram inuocationem Dei neceſſaria eſt temperantia: Deinde & ad caſtitatem & ad moderationem in omnibus actionibus prodeſt, ut omnes ſani teſtantur. Itaq; cum natura temperans eſſet, conſuetudine etiam, quæ inprimis in eo genere multum ualet, perfecerat, ut modico cibo & potu contenta eſſet: nec laborum, ſtudiorum ac precationum tempora, impendebat conuiuijs. Nec ſplendore conuiuiorum aut ueſtium excellere ſtudebat, quamuis precioſas ueſtes plurimas haberet: Sed dolebat potius ha-

rum rerum cura in omnibus aulis alia negocia neceſſaria impediri. Deniq; mediocritatem & moderationem in omnibus rebus amabat. Et quanquam uirtute & gradu honoris antecellebat, ut uult Deus eſſe hominum gradus: tamen locum ſingulis conuenientem tribuens, etiam inferiores propter Deum diligebat: nec ſuperbè faſtidiebat, ſed tanquam pares ſocietate Eccleſiæ & uirtute, honore afficiebat. Ingenia prudenter dijudicabat, in ſingulis certas uirtutes ſuſpiciebat: Obtrectationes, & ſermones uirulentos adeo non audiebat, ut ſtomachoſe etiam interpellaret, & abrumpi eos cogeret. Multorum inter ſuos dißidia ſua authoritate diremit. Nec tamen egreſſa eſt ſuorum officiorum metas, non impedijt iudicia, non leges, non Curiam: ſed ſuo loco ita benefecit quibus potuit, ne quid de authoritate cuiuſquam Magiſtratus diminueret, néue ordinem Reipublicæ & pacem turbaret. Nam ad hos duos fines omnia uitæ conſilia & omnes actiones retulit, ad ornandam gloriam Dei, & ad publicam pacem. Cum igitur ad Pauli concionem, complectentem omnes piæ matronæ uirtutes, congruant mores Principis Dorotheæ, placuiſſe eam Deo iudicandum eſt, qui cum eam ad cœleſtium conſuetudinem traducturus eſſet, exitum etiam uitæ mortalis placidum ei, & ſanctißimis mori-

bus ipſius congruentem dedit. Cum naturam ui morbi ſuperatam eſſe ſentiret, tranquillo animo ſe uelut ad iter præparauit, ac ſubinde miſcens uotis & inuocationi confeßionem fidei, ſæpe hæc uerba repetijt: Non *caſu extitit hæc mundi pulcerrima compages, nec caſu natum eſt genus humanum: ſed eſſe* Deum *conditorem rerum ſapientem, beneficum, iuſtum, ueracem, caſtum, toto pectore credo: ac te æternum patrem* Domini *noſtri* Ieſu Chriſti, *qui te patefeciſti multis teſtimonijs edita uoce* Euangelij, *& miſſo filio, de quo clamaſti:* Hunc *audite, affirmo uerè* Deum *eſſe, conditorem rerum unà cum filio tuo* Domino *noſtro* Ieſu Chriſto, *&* Spiritu Sancto : Te *credo genus humanum non fruſtra condidiſſe, nec fruſtra te nobis toties patefeciſſe: ſed uerè iudicem eſſe generis humani, & colligere tibi æternam* Eccleſiam *celebraturam te in æterna conſuetudine & læticia.* Credo *& filium tuum* Dominum *noſtrum* Ieſum Chriſtum *crucifixum pro nobis & reſuſcitatum, mirando conſilio à te miſſum eſſe, ut quia peccatum pro nobis fiebat ipſe, nos iuſticia* Dei *per eum fieremus:* Vtq́; *cum reciperes nos in gratiam placatus, effunderes in nos ex tuo pectore* Spiritum *ſanctum, & in nobis æternam uitam, lucem, & iuſticiam accenderes.* Hæc *ut in* Euangelio *tuo, quod protulit ex arcano ſinu*

tuo

tuo filius, tradita ſunt, toto pectore credo, & confiteor me miſeram natam ex ſordida natura, non arſiſſe dilectione tui, ac fide, ut debebam: ac multos errores ac uitioſas cupiditates in omni uita circuntuliſſe, & ſæpe tuam uoluntatem meis erroribus & lapſibus offenſam eſſe, uehementer doleo. Cum autem miſeris filium tuum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum crucifixum pro nobis & reſuſcitatum, ac præceperis ut ad eum confugeremus, & promiſeris te recepturum omnes ad ipſum uera fide confugientes: te ſupplex oro, ut mihi omnia mea peccata, omnes errores, omnes labes remittas, propter filium tuum Dominū noſtrum Ieſum Chriſtum, quem uoluiſti pro nobis fieri uictimam: & ut Spiritu ſancto tuo, initia uitæ & iuſticiæ æternæ in me accendas: méq; ad ſocietatem tuæ Eccleſiæ cœleſtis, quæ te in æterna læticia intuebitur & celebrabit, clementer abducas. Credo tuis promiſſionibus, & fiducia filij tui Mediatoris me ſuſtento, non fiducia mearum uirtutum: tuámq; iram placatam eſſe confido, & certa ſpe cœleſtium conſuetudinem expecto. Tibi etiam gratias ago & agam in omni æternitate, cum pro cæteris beneficijs innumerabilibus, tum pro patefactione tui, & pro filio nobis donato, & uoce Euangelij edita, quódque me ad agnitionem tuæ lucis uocaſti, nec in Ethnica ca

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

ligine & alijs erroribus reliquiſti. Te etiam Ieſu Chriſte fili Dei, crucifixe pro nobis & reſuſcitate, imago patris æterna, qui Mediator conſtitutus es inter Patrem & nos, ac dixiſti: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, ego reficiam uos, oro toto pectore, ut mei miſertus, pro me intercedas apud æternum patrem tuum, & in me Spiritu ſancto tuo, uitam æternam, lucem & iuſtitiam accendas. Gratias etiam ago tibi & agã in omni æternitate, quod mea cauſſa & propter ſalutem meam æterno patri ſupplex es, & uictima pro me factus es. Hoc tuum ingens beneficium prædico diſcedẽs ex hac mortalium conſuetudine, ac aduerſus regna Diaboli & omnium impiorum furores, qui tibi maledicunt, affirmo tuam doctrinam traditam tua uoce, & Prophetarum & Apoſtolorũ literis, ſonantem in hac tua Eccleſia, cuius diſcipulam me eſſe profiteor, ueram eſſe: et execror Ethnicos, & hæreticos furores cum tua uoce pugnantes. Sit lucerna pedibus meis uerbum tuum, in quo dixiſti: Sic Deus dilexit mundum, ut filium ſuum unigenitum daret pro mundo, ut omnis qui credit in eum non pereat, ſed habeat uitam æternam. Oro etiam te Deus æterne pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, ut cariſſimum coniugem meum, & dulciſſimam filiam regas & ſerues, & in his regionibus miniſterium Euangelij,

angelij, Eccleſias & Politias defendas. Hæc ſæpe ingeminans diebus decem, & ſeſe aduerſus pauores confirmauit, et cariſsimo coniugi Principi, & dulciſsimæ filiæ lenire mœſtitiam ſtuduit. Sæpe etiam hortata eſt filiam & cæteras uirgines, ne cœleſtem doctrinam aut uoluptatibus aut corruptelis dogmatum excuti paterentur: néue ſinerent extingui timorem, fidem, & inuocationem Dei. Deniq; hic extremus agon totus illuſtre teſtimonium fuit fidei, & æternæ iuſtitiæ iam in corde incenſæ. Et inter hæc uota, & has confeſsiones à corpore anima ſancta & Deo chara placidiſsimè diſceſsit. Hic mortalis uitæ finis fuit, ipſi quidem Dominæ minime triſtis, ſed optimo Principi, filiæ, & nobis omnibus ualde luctuoſus. Ac ne Principis & filiæ ingentem dolorem augeam, qui cauſſas ſui mœroris maximas, etiam nobis tacentibus, uident, de nobis dicam. Ferreus eſt, qui in tanto publico luctu, cum uideat Principis, & præcipuorum uirorum in omnibus ordinibus, nobilium & ſacerdotum lacrymas: cum filiæ Principis, & tot honeſtiſsimarum matronarum eiulatus audiat, ſine mœrore eſſe poteſt. Cauſſas igitur dolendi cogitemus, afficiamur luctu optimi Principis & filiæ, ut iubet nos Deus, præſertim Principum benemeritorum aduerſos caſus noſtros ducere, & noſtri amoris erga eos ſignifica-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

ficationem ſocietate mœſtitiæ oſtendere. Deinde eò doleamus, quod tale decus & exemplar uirtutum hæc regio amiſit, quódq; Patronam Eccleſiarum, literarum, & multorum calamitoſorum amiſimus. Sed lacrymæ uocem impediunt: ideo hanc partem orationis abrumpo. Vtinam autem, ut dolendi cauſſas propter populum expoſui, ita poſſem aliqua ex parte tanto uulneri Principis & filiæ mederi. Ac filiam quidem patri omnes ordines commendant, eúmque orant, ut & ob hanc cauſſam fortius repugnet dolori, ut eius oratione & uultu filia à ſumma luctus acerbitate abducatur. Etſi autem Princeps illuſtriſsime, pietas tua laudanda eſt, quod extincta cariſsima coniuge, tanto dolore & deſiderio eius afficiaris: non enim ij ſumus, qui nihil dolere, ſapientiam aut uirtutem eſſe finxerunt: remoueantur ab Eccleſia diſputationes illæ Stoicorum. Nam & indidit Deus humanis pectoribus ſtorgas, quæ moneant, ut noſtros diligamus, ſecundis illorũ rebus lætemur, & aduerſis doleamus, & ut noſtrorum deſiderio afficiamur: & hæc fieri iubet, ſed moderatè. Agnoſcamus mala noſtra ac doleamus. Sed tamen propter has duas cauſſas dolor moderandus eſt: Primum, quia non eſt repugnandum iuſtitiæ Dei, quæ uniuerſum genus humanum morte onerauit. Deinde etſi mors malum eſt, tamen

fir-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

firmiſsima aſſenſione tuam Celſitudinem amplexam eſſe has diuinas ſententias non dubito: Precioſa mors ſanctorum. Item: Beati qui in Domino moriuntur. Non eſt mors, extremum malorum, ſed pijs iter eſt ad dulciſsimam Dei conſuetudinem. Leuat dolorem in quacunq; re, ſi quid ineſſe boni cernitur. Ergo mentis oculos defigito in hæc bona. Etſi abeſt coniunx tua à conſpectu tuo, & filiæ dulciſsimæ, tamen læta fruitur iam conſpectu, ſapientia, & ſermonibus Dei, & filij eius Domini noſtri Ieſu Chriſti, Prophetarum, Apoſtolorum. Iam in cœtu cœleſtium matronarum audit diſſerentem Mariam de filio, audit Euam de prima conditione generis humani, de ſuis ærumnis & liberationibus concionantem. Audit Saram & cæteras ſimiles matronas commemorantes Dei beneficia, audit deniq; patrem etiam ſuum, Regem pium & Deo carum, filióſq; tuos ac filias complectitur. Nihil utriq; ueſtrum optatius fuit, quàm ut illa dulciſsima cœleſtium conſuetudine frueremini, ad quam quod prior adducitur coniunx tua, ſi uolumus uera dicere, gratulanda eſt ei hæc felicitas. Nam hæc quæ de conſuetudine æternæ Eccleſiæ aſſeueramus, non ſunt fabuloſa ac ſimilia poëmatum de campo Elyſio. Nos in Eccleſia Dei teſtimonijs illuſtribus confirmatas eſſe diuinas promiſsiones ſcimus, uidelicet reſuſcitatione

ne filij Dei, & multorum aliorum, qui extincti reuixerunt. Certò igitur affirmandum eſt, homines ad Deum conuerſos uera pœnitentia & fide, & acquieſcentes in Mediatore filio Dei, diſcedentes ex hac uita duci ad lætiſsimam æternæ Eccleſiæ conſuetudinem. Meminiſti autem Princeps totum uitæ curriculum coniugis plenum pietatis, & in hoc extremo articulo clariſſima ſigna animi acquieſcentis in filio Dei, animaduertiſti. His iactis fundamentis conſolationum, & quod Deo obediendum ſit, & quod coniunx tua cœleſtium conſuetudine fruatur, deinde adiungito alias conſolationes, quod non amiſeris coniugem, ſed rurſus eam complexurus ſis, & in conſuetudine perpetua, eruditiſſimos & ſuauiſsimos ſermones collaturi ſitis: quod Deo tuam & filiæ, & harum Eccleſiarum ſalutem ardentiſsimis uotis commendet: quod turbulentiſsimis temporibus ex hac miſera uita euocata, iam ad portum peruenerit, nec ſit obnoxia noſtris periculis. Læteris etiam cogitatione uirtutũ ipſius, Deóq; gratias agas, quod uitæ ſociam tantis ornatam uirtutibus, & concordi animo & uoce uerum Deum inuocantem (quod uinculum eſt amicitiæ arctiſsimum) tibi dedit. Harum te conſolationum omnium cogitatione à mœſtitia abducito, nec tuæ ſolum triſtitiæ, ſed etiam cariſsimæ filiæ mederi ſtudeas:

Huic,

Huic, ut ſapiens pater omnibus officijs, imò & arte lenias dolorem: qua in re commemoratio maternarum uirtutũ multum ei profutura eſt.

Populum uerò adhortor, ut memoriam retineat laudatiſsimæ Principis, & propter gratitudinem, & ut ex eius uita fidei & uirtutum exempla imitanda ſumat. Propterea enim Deus in Eccleſia multos excellentibus uirtutibus ornat, ut alij eorum exemplo inuitentur, erudiantur & confirmentur. Hæc ut potui, dixi, multò breuius, quàm magnitudo rei poſtulabat. Nunc in funeris cæremonijs non ſolum lacrymis dolorem ueſtrum declarate, ſed etiam pia precatione ſalutem illuſtrißimi Principis, & filiæ, & Reipublicæ, ac ueſtram, Deo commendate. Tali inuocatione deus coli ſe poſtulat: uult à ſe peti uitam, & ſalutarem gubernationem generis humani. Nec exiſtimemus tales precationes ocioſos ritus eſſe, ut multi diuinæ uoluntatis ignari audacißime iudicant: ſed ſciamus uelle Deum hunc ſibi tribui honorem, ut ueré agnoſcamus & fateamur eum horum ſummorum bonorum authorem eſſe, & ueré ea petentibus largiri. Dixi.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

EPITAPHIVM.

Hic iacet Alberti primi ducis inclyta cōiūx,
Quæ patre Danorum rege creata fuit:
Maternumq́; genus prælustri duxit ab ortu,
Mater Teutonici neptis Achillis erat.
Et, quo dicta fuit, dignam ſe nomine geßit
Dorotheæ: donum nam fuit ipſa Dei.
Non tantum uoluit princeps, ſed mitis haberi
Mater: & eſt inopum commiſerata uicem.
Virginibus, quarum fuit ora parentibus ætas,
Pronuba conſortes tradidit ipſa tori.
Nec dedignata eſt humiles intrare penates,
Et medicas ægris applicuiſſe manus.
Adfuit & grauidis nuribus, partuq́; leuatis
Miſcuit ut nutrix officioſa dapes.
Sacra colens etiam diuinis tradita ſcriptis,
Nil habuit uera relligione prius.
In populi cœtu doctos audire ſolebat
Omni pene die uerba referre Dei: (tam,
Nec meritis hominum ſed Chriſti morte redem
Seq́; pia iuſtam credidit eſſe fide.
Adde quod ipſa ſuū dominū conſtāter amauit,
Inq́; uicem à domino ſemper amata fuit.
Corpore nanq; decens, et amabilis extitit omni
Laude, fugax litis, ſobria, comis, erat.
Edidit in lucem duo maſcula pignora lecti,
Fœminea quater eſt factáq; prole parens.

Deniq;

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

Deniq; ſuſcipiens Muſarum prouida curam,
Nobile Gymnaſij cum Duce ſtruxit opus.
Iámq; duos annos, menſéſq; peregerat octo,
Poſt octo uitæ luſtra, decémq; dies,
Cum deſiderium non uni triſte relinquens,
Heu præmatura morte ſoluta fuit.
Illius immenſum peperit iactura dolorem
Omnibus indigenis, Prußia quotquot habet.
Ad ſuperos animi redijt uigor: oſſa ſepulchro
Inq; beatorum ſpe tumulata cubant.

Autore Georgio Sabino.

IN DIEM NATALEM ILLVSTRISSIMI PRINcipis ac Domini, Domini Alberti, marchionis Brandeburgenſis, primi Ducis Pruſsiæ &c.

ELEGIA SCRIPTA A GEORGIO SABINO.

SI uetus Iliadæ celebrauit Roma Quirini,
Natalémq; Iouis Gnoſia terra diem:
Te decet hanc meritò celebrare Borußia lucē,
Naſci fata tuum qua uoluere Ducem.
Hic tibi nimirū Princeps, hic præſtitit hæros,
Qualia non populis ille uel ille ſuis.

Cum

Cum perculſa fores immani turbine belli,
Hoſtibus eripuit ſtrenuus arma tuis,
Et ſecura tibi tranquillæ tempora pacis
Reſtituit, bellis impoſuitq; modum.
Impia cum coleres deliramenta ſacrorum,
Et rectam fidei non ſequerere uiam,
Ipſa per hunc, qui te iuſsit meliora doceri,
Ad ueros cultus es reuocata Dei.
Cúmq; rudes nuper populos inculta foueres,
Nulla quibus ſtudij cura nec artis erat:
Primus hic é ſacro muſas Helicone uocauit,
Quæ populi mores excoluere tui.
Ergo ſecuturus Maias ubi Lucifer Idus
Iam matutinis extulit ora uadis,
Arte laboratas tu lætior indue ueſtes,
Electróq; graues diuite pande ſinus:
Aurea gemmato ſuſpende monilia collo,
Iunipero flauum cinge uirente caput:
Próq; ſalute ducis, fortunatáq; ſenecta,
Candida natali ſuſcipe uota die.
Vos quoq; Pierides, quas hæc pro Phocide tellus,
Et pro Caſtalio Bregela fonte tenet:
Vos decet aurata lætum teſtudine carmen
Ludere, & hac feſtos ducere luce choros.
Nanq; Boruſſorum uos ſedibus eſſe receptas
Contigit unius Principis huius ope:
Qui niſi productus uitales eſſet in auras,
Ecquis in arctoa uos reperiret humo?

At tu Semideis Heroibus edite Princeps,
Annua natalis lux modo cuius adeſt:
Tu depone graues & amaras exue curas,
Triſtior hoc ſi quas tempore ſorte geris:
Signáq; læticiæ plauſúſq; agnoſce tuorum
Gratantes hilari qui tibi corde fauent.
Floribus halanti conuiuaturus in horto,
Quæ Genio debes munera ſolue tuo.
Nec, licet infenſi quidam tibi bella minentur,
Proſpera te dubita fata manere ſenem.
Sydera nanq; tuo fulſerunt læta ſub ortu,
Et propiore ſimul iuncta fuere gradu,
Vt tibi præſidio, ſi res ita poſtulet, eſſent,
Viribus arcerent duráq; fata ſuis.
Scilicet in primo congreßi limine cœli,
Delia, Mars, Aries, Iuppiter, Arcas, erant.
Ibat & æthereos Phœbi comitata iugales,
Cum geminis Helenæ fratribus alma Venus.
Falcifer at longè ſubmotus agebat ab illis,
In nona ſtabas qua Capricorne domo.
Talia felicem promittunt ſydera uitam,
Non importuno ſi coiere loco.
Adde quod ipſa trium Parcarũ maxima Clotho
Dicitur ad cunas hæc ceciniſſe tuas:
Creſce puer, quo nullus erit laudatior olim,
Eximia præſtans indole creſce puer.
Mollia ducuntur noſtro tibi ſtamina fuſo,
Longáq; fatali penſa uoluta colo.

Nil tibi deceptrix hominum fortuna nocebit:
  Quæ ſolet ancipiti mobilis ire gradu:
Quamuis inijciet curas tibi ſæpe moleſtas,
  Rebus & exiſtet non ſatis æqua tuis.
Omnia conſilio uinces, & ad omnia fortis,
  Quæ ſubeunda uiris obijciuntur, eris.
Ad tua pilatæ trepidabunt ſigna cohortes,
  Marte laceßitus prælia quando geres.
Turpia ſæpe dabunt hoſtes tibi terga fugati,
  Quorũ denſa premens agmina uictor ages.
Fortia te diuo pro Cæſare bella gerentem,
  Itala Gallorum ſtrage uidebit humus.
Te uetus Hunnorum regnatáq; Pæone tellus,
  Nauiter inuictum ſentiet eſſe manu,
Cum tibi commiſſas illic tutaberis arces,
  Quáſq; tuus partas frater habebit opes.
Deniq; uirtutémq; tuam, dextrámq; potentem
  Sarmatis agnoſcet cladibus ora ſuis.
Póſtq; cruenta feri Martis certamina, tecum
  Fœdus & optatam iunget amicitiam.
Nec tamen inuicto laudatus pectore tantum,
  Sed multis alijs dotibus auctus eris.
Iura dabis, legéſq; feres: moderatáq; ſemper,
  Non rectis animi motibus, ante feres.
Te non ebrietas, non implacabilis ira,
  Te faciet prædam mens nec auara ſuam.
Inuiſent iterum te principe numina terras
  Quæ ſcelerata hominum uita fugauit humo:

Cana

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]

Cana fides, librámq; gerens Aſtrea bilancem,
Quæq́; acri pietas flagrat amore Dei.
Inq́; tuo ponent hæc numina pectore ſedem,
Te ſuperis ipſis efficiéntq; parem.
Tu columen patriæ, miſeris tu dulce leuamen
Exulibus, Chriſtum qui profitentur eris.
Ad te confugient longis é finibus omnes
Artibus inſignes & pietate uiri,
In tua qui ſoluent doctas præconia linguas,
Téq; ſuper cœli ſydera laude ferent.
Sic, ubi natus eras, occulti præſcia fati
Lanificis cecinit de tribus una ſoror.
At tu læta dies, reuoluto ſæpius anno,
Principe ſalua meo ſceptra tenente, redi.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 3073 8° [35,-153]